

אמרי שמזאל

פניני תורה ומוסר
מדרש והלכה
על פרשת השבוע

שלה

נערך ונלקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנן שיל קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שומעון טולידאנו שליט"א

אמרי שמואל

©

כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד

"בית מאיר"

ע"ש ב"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א

רחוב העצמאות 39

זובע הסיטי אשדוד

מייל: sisat2@gmail.com

לפרטים: 058-4150707

גרפיקה עיצוב וסדר:

א.י.ש. אשדוד

0527627127

כל המעוניין
להקדיש את החוברת
להצלחה, לפואה
או לעלוי נישמת,
ניתן לפנות
ל: 0584150707

לקבלת החוברת
במייל או בוזאצפ,
ניתן לשלוח הודעה
במייל sisat2@gmail.com
בוזאצפ 058-4150707

ברכה והצלחה

חוברת זו מוקדשות לברכתם לבריאותם ולהצלחתם של

אביב אילוז ומשפחתו
מאיר אלזם ומשפחתו
אלי מססה ומשפחתו

רוני חיים אילוז ומשפחתו
שימעון אילוז ומשפחתו
רפאל אילוז ומשפחתו

שהקב"ה ימלא את כל מישאלות ליבם לטובה ולברכה
ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע ברכה
מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

מוקדשי לעלוי נשמות

יעקב שבו ז"ל בן מסעודה
רוזה שבו ז"ל בת צ'חלה
גבריאל אלזם ז"ל בן רחל
אליהו דוויקו ז"ל בן חנה

יעקב אילוז ז"ל בן נונה
גרציה ז"ל בת בידה
זוהרה ז"ל בת בידה
רפאל מלכה ז"ל בן רבקה
יקוט מלכה ז"ל בת לונה

תוכן ענינים

- הטא המרגלים - דיבור לשון הרע על אר"י..... יא
- ❖ למה נסמכה פרשת מרים הנביאה לחטא המרגלים..... יא
- ❖ מי שלא מתבונן נקרא רשע..... יב
- ❖ למה לא אמר רש"י ששמעו ולא לקחו מוסר..... יב
- ❖ יסורים שבפרהסיא יסורים הם על העבירות..... יג
- ❖ המרגלים היו ראשי בני"י..... יג
- ❖ המרגלים חזרו אחרי ארבעים יום בליל תשעה באב..... יג
- ❖ המרגלים הביאו מפירות אר"י..... יד
- ❖ מהאשכול ענבים שהביאו המרגלים הכינו יין למשך ארבעים שנה..... יד
- ❖ מי היו בני הענקים..... יד
- ❖ המרגלים הצליחו לשכנע את כל עם ישראל..... יד
- הטעם שמושה רבינו לא ביקש מזהקב"ה שימחל לבני ישראל בחטא המרגלים... טו
- ❖ המצרים יאמרו שבורא עולם לא היה בכוחו להכניס את בני ישראל לארץ ישראל. טו
- ❖ עונשו של מי שאינו מאמין יראה הדבר ולא יקבלו..... טו
- ❖ על כל יום שריגלו נענשו בשנה..... טז
- ❖ בכל שנה בתשעה באב היו מתים חמש עשרה אלף..... טז
- יהושע בן נון וכלב בן יפונה לא דיברו לשון הרע על ארץ ישראל..... טז
- ❖ משה לקח את האות יו"ד של שרי ושם אותה בראש השם של הושע בן נון.... טז
- ❖ הטעם שהוסיף משה ליהושע את האות יוד..... יז
- ❖ כלב בן יפונה הלך להתפלל במערת המכפלה..... יז
- ❖ למה משה התפלל רק על יהושע בן נון..... יז
- ❖ מי שיש לו מחשבה לא טובה לא יעזור ברכה של צדיק..... יז
- ❖ למה משה רבינו לא התפלל גם על כלב בן יפונה..... יח
- ❖ מי שיש לו אישה צדקת בטוח לא ילך בעצת רשעים..... יח
- איך חטאו המרגלים וכל עמ"י..... יח

- המרגלים הטאו בכדי שלא ירדו מנשיאותם ..... י' ח
- ❖ אדם שיש לו אינטרס הוא לא יצליח לראות את האמת ..... יט
  - ❖ יפתח הגלעדי היה נגוע במידת הגאווה לכן הוא הקריב את בתו ..... כ
  - ❖ כשאדם נגוע בדבר הוא כבר לא רואה את האמת ..... כ
  - ❖ ואל תאמין בעצמך עד יום מותך ..... כא
  - ❖ סיפור על פחדו של ר' אליהו לופיאן מן היצר הרע גם בזקנותו המופלגת ..... כא

עמ"י הטאו כי אמונתם לא היתה מבוססת על ידי התבוננות..... כב

- ❖ הטעם שחטאו בעגל ..... כב

המרגלים חשבו שעמ"י ירדו מדרגתם כשיעסקו במלאכת הארץ..... כג

- ❖ תפקיד היהודי הוא לקדש את הגשמיות ..... כג
- ❖ מה שמוכרח לעשות לא נחשב שאינו לומד ..... כד
- ❖ חשיבות הלימוד אפילו של יום אחד ..... כד
- ❖ הטעם נקרא האדם 'אדם' ..... כה
- ❖ כל הפורעניות התחילו בתשעה באב ..... כה
- ❖ מי שמחזיר רעה תחת טובה זה הדבר הקשה ביותר ..... כו
- ❖ מעלת המחזיר טובה תחת רעה ..... כו
- ❖ גדולת העשיר שהחזיר טובה תחת רעה ..... כו
- ❖ מתי שיש ליהודי טענות על הקב"ה הוא מעורר על עצמו את מידת הדין ..... כז
- ❖ בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו ..... כח
- ❖ בהתחלה היה אמורים בני ישראל להיכנס לארץ ישראל בדרך נס ..... כח

מה היתה הטענה על המרגלים הדי הם סיפרו בדיוק מה שראו?..... כט

- ❖ העיניים ראות מה שהרצון הפנימי של האדם מחפש ..... כט
- ❖ כל הראייה של האדם מתחילה בלב ..... כט
- ❖ בגלל שלא עניין אותך לא שמת לב כלל שהוא קיים ..... ל
- ❖ קודם כל הלב ורק אחר כך העיניים ..... ל
- ❖ אם האדם בוחר לחפש את הטוב הוא ימצא ..... ל
- ❖ האדם שמחפש בכל דבר את החיסרון כל חייו הוא יהיה ממורמר ..... לא

- ❖ מהדיבור של האדם מתגלה הפנימיות שלו..... לא
- ❖ מי שבחר להתמקד בטוב הוא פחות יסבול מהרע..... לא
- ❖ אם תסתכל בצורה חיובית אתה גורם להוריד טוב לעולם..... לא
- ❖ יוסף הצדיק הסתכל על הנקודת אור שבחושך..... לב
- ❖ מוצאי זיבת הארץ הם פירשו את כל מה שראו לרע..... לג
- ❖ מה חזרתן בעצה רעה אף הליכתן היתה בעצה רעה..... לג
- ❖ ארץ אוכלת יושביה..... לד
- ❖ באותו יום מת הצדיק שבדור איוב..... לד

איך זוכים להיות בעולם הזה את החיים המאושרים ביותר..... לה

- ❖ האדם מביא על עצמו את הטוב וגם את הרע..... לה
- ❖ מחשבות רעות הם המביאות הם כל הרע על האדם..... לה
- ❖ "את אשר יגורתי בא לי"..... לו
- ❖ הטבע של האדם להתמקד ברע ולא בטוב..... לו
- ❖ עיקר העבודה היא לטהר את הלב..... לו
- ❖ הטבע בעולם ששומע לשון הרע הוא מאמין לכך..... לו
- ❖ האדם יכול לצייר במחשבתו שיראו את הרע או את הטוב..... לז
- ❖ ואיך זוכים לטהר את הלב?..... לז
- ❖ מיהו האדם שמלמד זכות על חבריו? מי שליבו זך וטהור..... לח

פרשת מקושש עצים - צלופחד..... לה

- ❖ לא לעשות חשבונות עם הקב"ה..... לט
- ❖ חזקיהו המלך עשה חשבונות עם הקב"ה ולכן ניגזר עליו חולי..... לט
- ❖ וכי מי שלא עסק בפריה ורביה חייב מיתה..... מ
- ❖ אלא התביעה עליו שלא לעשות חשבונות..... מ
- ❖ חזקיהו עבד את ה'..... מא

למה נסמכה פרשת מקושש עצים לפרשת ציצית?..... מב

- ❖ ביום השבת שאין לו תפילין בראשו ובזרועו אין לו מה שיזכיר לו את הקב"ה... מב
- ❖ מה הקשר בן חטא המרגלים לפרשת ציצית..... מב

- ❖ המרגלים היתה להם עין רעה..... מג
- ❖ על ידי מצוות ציצית זוכים לטהרת הלב ..... מג
- ❖ 13 כפול 4 זה 52 גמטריא בן ..... מג
- ❖ ישעיה הנביא ניבלע בתוך עץ ארז..... מג
- ❖ למה המשגיח התנגד שילמדו הלכות לשה"ר..... מד

שקולה מצוות ציצית כנגד תרי"ג מצוות ..... מה

- ❖ ציצית מלשון מציץ מן החרכים..... מה
- ❖ הציצית מלווה את האדם מיום שנולד עד יום המוות ..... מה
- ❖ הזהיר במצוות ציצית רואה פני שכניה ..... מה
- ❖ שמירה לגוף ושמירה לנשמה ..... מה
- ❖ התיקון של הדור זה מצוות ציצית..... מה
- ❖ בזכות מצוות ציצית ניצל ממלחמת גוג ומגוג..... מה
- ❖ הרב הטורי זהב כל חייו התעטף באותה טלית..... מז
- ❖ בשתי פרוטות אפשר לקנות טלית קטן ולזכות לנצח נצחים..... מז
- ❖ בזכות מצוות ציצית ניצול מעבירה..... מז
- ❖ בזכות טלית קטן ניצול ממוות בזמן השואה..... מז
- ❖ בזכות טלית קטן בסוף לא התחתן עם הגויה..... מז
- ❖ בזכות טלית קטן ניצול מסכנה גדולה..... מח
- ❖ החייט שוויתר על התשלום של הטלית..... מט
- ❖ הכנף פתיל תכלת..... מט

רבי חיים מוולאז'ין - י"ד סיון ..... מט

- ❖ במקום שהילד ילך לעבוד שיבוא לישיבה ללמוד תורה..... נ
- ❖ יש לך בן כל כך פיקח..... נ
- ❖ נפוליון רוצה לפגוש את ר' חיים מולאז'ין..... נא
- ❖ התחילו לנסוע אחרי זמן קצר העגלה התהפכה..... נא
- ❖ מן השמים שלחו לו את אליהו הנביא כדי שיוכל לברך..... נב
- ❖ כמה מחמירים בשמים בענין של גזל..... נב
- ❖ בזכות שהחזקתי לימוד תורה אני זוכה ללמוד תורה..... נב

- המעלה הגדולה של לימוד תורה ..... נג
- ❖ אם יהיה רגע אחד בעולם פנוי מלימוד תורה מיד העולם נחרב. נג
  - ❖ לימוד תורה נותן כח לכל הבריאה כולה. נג
  - ❖ בכח הלימוד תורה שהוא לומד הוא יכול להציל את אותו יהודי שנמצא בסכנה. נג
  - ❖ קיום העולם הוא בזכות התורה. נג

סגולת לכל הישועות להאמין שאין עוד מלבד בורא העולם..... נד

- ❖ מי שדבוק באלוקיו נשמר מכל דבר רע. נד
- ❖ יכול לבטל כל גזירה שבעולם. נד
- ❖ סוד כוחו של רבי חנינא בן דוסא. נה
- ❖ הנר היה דולק כל השבת כולה. נה
- ❖ אתה מסתכל על הקב"ה. נו
- ❖ גלוי וידוע לפני כסא כבודך. נו
- ❖ להודות להקב"ה על כך פרט ופרט. נו
- ❖ כדי שהאמונה תשתרש. נו
- ❖ האמונה תקועה חזק בלב. נו
- ❖ להושיע בכח אמונה פשוטה. נו
- ❖ אין לו אמונת חכמים. נו
- ❖ הטעם שצדיקים היו עושים ניסים ולא חוששים שינקו להם מזכויותיהם. נח
- ❖ דרגת האמונה והבטחון. נח
- ❖ "אין עוד מלבדו" כל מה שמבקש מהקב"ה יקבל. נח
- ❖ אילו לא ראית לא האמנת. נט

רבי יוסף מסלוצק ..... נט

- ❖ העיקר שיוסל'ה יפסיק ללמוד תורה. ס
- ❖ האלמנה לא הייתה מעוניינת שבנה יתחתן. ס
- ❖ גם במזון הגשמי טמון בו רוחניות. סא
- ❖ וכי הנשמה בת אכילה היא. סב
- ❖ לימוד תורה מכפר על כל העוונות. סב
- ❖ "הראנו ה' חסדיך וישעך תתן לנו". סג
- ❖ קיום ושורש הכל העולם נברא בשביל התורה. סג
- ❖ נחזור ונציין את השערים הראשונים של ספרו "נפש החיים". סג

חטא המרגלים - דיבור לשון הרע על אר"י

הקב"ה שעתידים המרגלים לדבר לשון הרע על ארץ ישראל, אמר הקב"ה שלא יאמרו המרגלים לא היינו יודעים שלשון הרע זה דבר כה חמור, לכן מה עשה הקב"ה? סמך את פרשת מרים שנענשה בצרעת לחטא המרגלים, כדי שידעו כולם את העונש החמור של מי שמדבר לשון הרע, והיה להם ללמוד מוסר, וכמו שהרחיב הרמב"ם (סוף הלכות טומאת צרעת) לבאר את ציווי התורה, זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים וגו', וביאר הרמב"ם וז"ל 'התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדברה באחיה, שהייתה גדולה ממנו בשנים וגדלתו על ברכיה, וסיכנה בעצמה להצילו, והיא לא דברה בגנותו, אלא טעתה שהשוותה אותו לשאר הנביאים, והוא לא הקפיד על הדברים הללו, שנאמר (במדבר יב ג) "והאיש משה עניו מאוד", ואעפ"כ מיד נענשה בצרעת, ק"ו לרשעים וכו'. עכ"ל.

רואים עד כמה קל וקטן הוא אותו חטא של מרים ומששה טעמים.

א. היא דיברה באחיה ולכן מסתבר שלא התכוונה לגנותו.

ב. היתה גדולה ממנו בשנים.

ג. היא בעצמה גידלה אותו על ברכיה.

ד. היא סיכנה עצמה בשבילו, ואפילו הכי הזכות הזו לא עזרה לה בכדי להינצל כשדיברה עליו לשון הרע.

בעזרת השם בשבת קודש הקרובה אנחנו נקרא בתורה בפרשת שלח לך.

התורה הקדושה מדברת על אחת העבירות החמורות ביותר שנכשלו בני ישראל בזמן שהיו במדבר, על חטא המרגלים, שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל, ודיברו דברי כפירה בבורא עולם, שאמרו (במדבר יג לא) **"כי חזק הוא ממנו"**, ופירש רש"י שאמרו כביכול יושבי ארץ ישראל יותר חזקים מבורא עולם. והצליחו המרגלים, לגרור אחריהם את כל עם ישראל, כמו שכתוב (במדבר יד א) **"ויבכו העם בלילה ההוא"**, עד שבסופו של דבר הם דיברו נגד הקב"ה ואמרו (דברים א כז), **"בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים"** כדי להמית אותנו במדבר.

למה נסמכה פרשת מרים הנביאה לחטא המרגלים

נשאלת השאלה למה נסמכה פרשת מרים שזה מה שמרים הצטרעה בגלל שדיברה לשון הרע על משה רבינו, והקב"ה העניש אותה בנגע צרעת כמו שהובא בסוף הפרשה הקודמת, לפרשת המרגלים שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל, צריך להבין מה השייכות בין אחד לשני?

אלא מבאר רש"י (במדבר יג א) בשם המדרש (במ"ד יז טז) 'לפי שלקתה על עסקי דיבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר', ופירושו של דבר שראה

הרע, ובכל זאת הם נשאר עם לב אטום והמשיכו הלאה ולא התבוננו ונשארו רחוק מהקב"ה, הם נקראים רשעים. כי אם הקב"ה שולח לאדם יסורים, זה כדי לעורר אותו שיתבונן למה באו עליו היסורים, ויעשה חשבון נפש ויחזור בתשובה. ואם הוא לא מתבונן הרי זה אכזרי שאין חס על עצמו, ולפי"ז מובן מדוע הם נקראו רשעים כבר משעה שראו ולא לקחו מוסר עוד לפני שחטאו ודיברו לשון הרע, כי הם צריכים ללמוד מוסר ממרים, וכיון שלא למדו הם נקראים רשעים.

למה לא אמר רש"י ששמעו ולא לקחו מוסר

צריך להבין למה רש"י אומר שראו ולא למדו מוסר, ולא אמר ששמעו מה קרה למרים ולא לקחו מוסר, וכמו שאמרו (זבחים קטז א) לגבי יתרו מה שמועה שמע ובא?

אלא אומר ר' אברהם יהושע השיל מקרקא זצ"ל בספרו חנוכת התורה (פרשת שלח לך), בהקדים את דברי הגמרא במסכת ברכות (ה:.) שאומרת שיש שני סוגי יסורים. יש יסורים שבאים על האדם בגלל העוונות שלו. ויש יסורים של אהבה שהקב"ה מביא על האדם יסורים כדי לזכך את נשמתו כדי שיהיה שכרו כפול בעולם הבא, וכן הקב"ה מביא יסורים של אהבה על הצדיק כדי לכפר על כלל ישראל.

ה. היא לא דיברה לשון הרע רק טענה שהשוותה אותו לשאר הנביאים.

ו. משה רבינו כלל לא הקפיד על הדברים הללו, שנאמר (במדבר יב ג) "והאיש משה עניו מאוד".

ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת, ק"ו לרשעים שמתכוונים לדבר רעה, ולא עוד אלא שהם פוגעים באדם והוא מקפיד עליהם והוא בצער בגללם, כל שכן שיענשו בגללו.

וקל וחומר שאסור לדבר לשון הרע על ארץ ישראל, ועל בורא עולם. ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר מכל הששה טעמים הללו. ומכיון שראו ולא למדו מוסר, ולא נזהרו, לכן הם נענשו בעונש קשה ביותר שהקב"ה הביא על המרגלים מגיפה ומתו.

מי שלא מתבונן נקרא רשע

נשאלת השאלה למה אמרו ורשעים הללו ראו לא לקחו מוסר, הרי הפסוק מדבר עוד לפני שהם הוציאו את דיבת הארץ ועדיין כשרים היו?

אלא מבארים מי נקרא רשע?

מי שלא מתבונן כשקורה לידו איזה דבר גדול, והיה צריך ללמוד ממנו ולקחת מוסר הוא נקרא רשע, לכן המרגלים למרות שהם היו ראשי בני ישראל והם היו הנשיאים, מ"מ כיון שראו ושמעו מה שהקב"ה עשה למרים בגלל שדיברה לשון

ואומר המדרש פתאום באו בני ישראל למשה רבינו, וביקשו לשלוח מרגלים לארץ ישראל, ומשה רבינו שאל את הקב"ה? ואמר לו הקב"ה למשה רבינו, אני אמרתי להם שארץ ישראל טובה, ואני הבטחתי להם את ארץ ישראל, ולמה הם רוצים לשלוח מרגלים?

אלא סימן שהם לא מאמינים בי, לכן אמר לו הקב"ה שלח לך לדעתך, אם תרצה לשלוח תשלח, אבל מכיון שהם לא מאמינים בי, חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות, ויענשו.

והתורה הקדושה, מספרת לנו, שמשה רבינו בחר שתיים עשרה אנשים, שכל אחד מהם היה נשיא של שבט, וכל השתיים עשרה אנשים, היו באותה שעה צדיקים, כמ"ש (במדבר יג ד) **"כולם אנשים ראשי בני ישראל המה"** (רש"י שם יד ד). שכולם היו האנשים הכי מובחרים שבעם ישראל.

ורמז לזה אומר רבי יעקב בעל הטורים (במדבר יג ב) שלח לך אנשים ס"ת חכם, לרמז שבחר אנשים חכמים.

המרגלים חזרו אחרי ארבעים יום בליל תשעה באב

אומרת הגמרא (סנהדרין קב א) שיצאו המרגלים בכ"ט בסיון וחזרו אחרי ארבעים יום בליל תשעה באב. וכאשר חזרו המרגלים הם אמרו לעם ישראל לא נצליח להיכנס לארץ ישראל, (במדבר יג לא) **"כי חזק הוא ממנו"**, הם יותר חזקים מבורא עולם, ואמרו (שם שם לב) **"ארץ אוכלת**

יסורים שנפרהסיא יסורים הם על העבירות

ואיך ידע האדם אם היסורים שבאו עליו הם יסורים של אהבה, או שהם יסורים בגלל העבירות שנכשל בהם?

אלא מבארת הגמרא בברכות (שם) את החילוק, שיסורים של אהבה הם באים בצניעא, ויסורים שאינם של אהבה אלא בגלל עבירות באים בפרהסיא. לצדיק באים יסורים אבל הם בצניעא, אבל אם באים יסורים בפרהסיא זה לא יסורים של אהבה.

ולכן אם לא היה רואים את הצרעת של מרים, היה אפשר לומר שהיסורים של מרים הם יסורים של אהבה, ולא כעונש על שדיברה לשון הרע. ואם כן המרגלים לא יכלו ללמוד מזה מוסר כי היא לא נענשה על הלשון הרע, אלא אלו יסורים של אהבה. אבל ממה שכולם ראו שהצטרעה, מוכח שזה יסורים שבאו בגלל העבירה של לשון הרע. לכן רש"י מדגיש ואומר שראו ולא לקחו מוסר, שרק מכיון שראו את היסורים שכל גופה היה בנגע הצרעת, שזה יסורים בפרהסיא, מוכח שסיבת היסורים הם בגלל שדיברה לשון הרע על משה רבינו, לכן היה להם ללמוד מזה ולקחת מוסר.

המרגלים היו ראשי בני

המדרש (במ"ר טז ז-ח) אומר, שבשנה השנייה לצאת בני ישראל מארץ מצרים, בני ישראל היו קרובים מאוד לארץ ישראל, והיו אמורים בתוך שלושה ימים, להיכנס לארץ ישראל.

המלאכים, ושאל אותם האם כדאי לברוא את האדם? והמלאכים אמרו להקב"ה רבונו של עולם אל תברא את האדם, כי עתיד הוא לחטוא ולהכעיס אותך, והקב"ה לא שמע למלאכים וברא את האדם.

אחרי שאדם הראשון אכל מעץ הדעת, באו שני מלאכים שמחזאי ועזאל, ואמרו להקב"ה, הרי אמרנו לך לא לברוא את האדם כי עתיד הוא לחטוא ולא שמעת לנו, והנה בסוף הוא חטא, אמר להם הקב"ה לשמחזאי ועזאל תרדו לארץ, ואני יכניס בכם יצר הרע כמו שיש לבני אדם, ואתם תכשלו הרבה יותר מבני האדם, וירדו שמחזאי ועזאל לעולם הזה, ונכשלו עם בנות האדם, והבנים שנולדו מהם, היו בני הענקים והנפילים, ולמה נקרא שמם נפילים שנפלו מן השמים.

המרגלים הצליחו לשכנע את כל עם ישראל

הצליחו המרגלים לשכנע את כל עם ישראל שלא יצליחו להיכנס לארץ ישראל כמו שכתוב (במדבר יד א), **"ויבכו כל העם בלילה ההוא"** עד שהגיעו לכפירה בבורא עולם ואמרו (דברים א כז) **"בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים"** כדי להמית אותנו במדבר.

והדבר הזה היה קשה ביותר לפני הקב"ה, עד שחשב הקב"ה לאבד את כל עם ישראל מן העולם, ואמר הקב"ה למשה (במדבר יד יב) **"אכנו בדבר ואעשך לגוי גדול ועצום ממנו"**.

יושביה היא, כל מקום שעברנו, ראינו שקוברים מתים (רש"י שם).

המרגלים הביאו מפירות אר"י

המרגלים הביאו מפירות ארץ ישראל, והביאו אשכול ענבים, ותאנה אחת, ורימון אחד, והפירות של ארץ ישראל היו גדולים מאוד. ואומרת הגמרא (סוטה לד.) ששמונה אנשים הרימו אשכול אחד של ענבים, ואחד הרים רימון, ואחד הרים תאנה, ויהושע בן נון, וכלב בן יפונה, לא הביאו מפירות הארץ, ואמרו המרגלים כשם שהפירות גדולים ומשונים, כך יושבי ארץ ישראל משונים.

מהאשכול ענבים שהביאו המרגלים הכינו יין למשך ארבעים שנה

שלמה המלך אומר בשיר השירים א) **"אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי"**, ואומר המדרש (שיה"ש ד יג) מאותו אשכול ענבים שהביאו המרגלים מרוב שהיה כל כך גדול, עשו ממנו יין, ונסכו מאותו יין על גבי המזבח במשך ארבעים שנה.

מי היו בני הענקים

ואמרו המרגלים, **"ושם ראינו את הנפילים בני הענקים"** מי היו הנפילים? פירש רש"י, בניו של שמחזאי ועזאל (יומא טז).

ומי היו שמחזאי ועזאל? כתוב במדרש (ילקוט שמעוני בראשית רמז מד), לפני שהקב"ה ברא את אדם הראשון, התייעץ הקב"ה עם

הטעם שמששה רבינו לא ביקש מהקב"ה שימחל לבני ישראל בחטא המרגלים

בכוחו להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, לכן שחט אותם במדבר.

לכן אמר משה רבינו להקב"ה, רבונו של עולם, גם אתה רוצה לאבד את עם ישראל, אל תאבד אותם בבת אחת, אלא מעט מעט, וקיבל הקב"ה דבריו של משה רבינו, וגזר הקב"ה שכל דור המדבר, לא יזכו להיכנס לארץ ישראל אלא ימותו במדבר ורק הבנים שלהם יזכו להיכנס לארץ ישראל. (במדבר רבה טז כב).

עונשו של מי שאינו מאמין יראה הדבר ולא יקבלו

אומר המדרש משל למה הדבר דומה, לאבא שאמר לבנו שיקנה לו מתנה גדולה מאוד, אמר הבן לאבא אני רוצה לראות את המתנה, וכל זמן שאני לא רואה את המתנה אין אני מאמין. אמר לו האבא אם אין אתה מאמין לי שקניתי לך מתנה, חייך שאין אני נותן לך את המתנה אלא רק לבן שלך. אבל אמר האבא אם אני לא יראה לו את המתנה, הבן יחשוב שהוא צדק שלא קניתי לו מתנה, לכן אני יראה לו את המתנה, ואני יגיד לו אתה רואה את המתנה הזאת, אבל בגלל שלא האמנת בי אתה לא תקבל את המתנה אלא רק הבן שלך.

הנמשל, כך אמר הקב"ה לבני ישראל אני הבטחתי לכם את ארץ ישראל ואמרת לי, לכם שהיא טובה, ואתם לא מאמינים לי,

אנחנו רואים בתורה, בכל מקום שהקב"ה כעס על בני ישראל, מיד משה רבינו עמד בתפילה לפני הקב"ה, שיבטל את הגזירה מבני ישראל, ואפילו בשעה שעבדו בני ישראל עבודה זרה לעגל מזהב בחטא העגל, משה רבינו עמד בתפילה והתחנן להקב"ה שימחל ויסלח לבני ישראל, עד שאמר משה אם אתה לא מוחל לבני ישראל על חטא העגל, תמחוק אותי מתוך ספר התורה, כמו שכתוב (שמות לב לב) "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת".

אבל המקום היחיד בתורה שמששה רבינו לא עומד ומתפלל ולא מבקש מהקב"ה שימחל לבני ישראל, זה כאן בחטא המרגלים, ולמה?

אלא כי משה ראה שבני ישראל לא מתחרטים על מה שאמרו ולא עשו תשובה, ולא עוד אלא שעלו אח"כ ונלחמו בכנעני, ולא שמעו למשה רבינו שאמר להם שלא ילחמו עם הכנעני, כי אין ה' עימם.

המצרים יאמרו שבורא עולם לא היה בכוחו להכניס את בני ישראל לארץ ישראל

משה רבינו רק ביקש מהקב"ה דבר אחד, ואמר אם תהרוג את בני ישראל, מה יאמרו מצרים? שבורא עולם לא היה

בכל שנה בתשעה באב היו מתים חמש עשרה אלף

המדרש (איכ"ר פתיחתא לג הובא בתוספות ב"ב עד א ד"ה פסקי) אומר, בכל שנה בליל תשעה באב היו כל עם ישראל חופרים קברים והיו נכנסים לקבר בליל תשעה באב, ובבוקר מי שהיה מת היו מכסים את קברו, ומי שהיה חי היה קם. וכל שנה היו מתים חמש עשרה אלף מבני ישראל, ובשנת הארבעים חפרו קברים בליל תשעה באב, ונכנסו לקברים ובבוקר אף אחד לא מת, ואמרו אולי טעו בתאריך, ונכנסו גם למחרת לקברים, ושוב אף אחד לא מת, ושוב למחרת נכנסו לקברים ואף אחד לא מת, עד שהגיע ט"ו לחודש אב, וכשראו את הירח מלא, אמרו עכשיו וודאי שלא טעינו בתאריך, ואם אף אחד לא מת, סימן שהתבטלה הגזירה. לכן אמרו חכמים (תענית ל ב), "לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב" שבו הפסיקו למות מתי מדבר.

חייכם שאתם לא תזכו להיכנס לא"י, אלא רק הבנים שלכם בדור הבא יזכו, אבל כדי שלא תחשבו שהיא רעה, אני יראה לכם את א"י על ידי שהמרגלים באו לא"י, וראו כמה הפירות של א"י גדולים ומתוקים, ובכל זאת לא תזכו להיכנס לא"י, כי לא האמנתם בהקב"ה.

על כל יום שריגלו נענשו בשנה

אמר הקב"ה (במדבר יד לג-ד), שעמ"י על כל יום שריגלו יענשו שיתעכבו שנה מלהיכנס לארץ, לכן כנגד ארבעים יום שהלכו לרגל את ארץ ישראל, התעכבו במדבר ארבעים שנה, הקב"ה העניש רק את מי שהיה מעל גיל עשרים שנה, כי בית הדין שבשמים, לא מעניש מי שפחות מגיל עשרה שנה, ומעל גיל עשרים היו שש מאות אלף, וכל שנה היו מתים חמש עשרה אלף, ואחרי ארבעים שנה מתו כל השש מאות אלף, ורק אז נכנסו בני ישראל לארץ ישראל.

יהושע בן נון וכלב בן יפונה לא דיברו לשון הרע על ארץ ישראל

משה לקח את האות יו"ד של שדי ושם אותה בראש השם של הושע בן נון אומרת לנו התורה (במדבר יג טז) "ויקרא משה להושע בן נון יהושע", ודרשו חז"ל

אומרת לנו התורה מתוך שתיים עשרה המרגלים, היו שני צדיקים שלא דיברו לשון הרע על ארץ ישראל. והם יהושע בן נון וכלב בן יפונה.

כלב בן יפונה הלך להתפלל במערת המכפלה

אומרת לנו התורה (במדבר יג כב), "ויעלו בנגב ויבוא עד חברון", וצריך להבין שבתחילת הפסוק כתוב לשון רבים ויעלו בנגב, ואחר כך התורה שינתה וכתבה לשון יחיד ויבוא עד חברון, ולמה?

אלא אומר רש"י כל המרגלים עלו לארץ ישראל, אבל לחברון הלך רק אחד, וזה היה כלב בן יפונה. והוא הלך לחברון למערת המכפלה, להתפלל על קברי אבות שינצל מהעצה הרעה של המרגלים.

למה משה התפלל רק על יהושע בן נון
שואל הקהלת יצחק בשם המגיד מדובנא, לכאורה צריך להבין מדוע משה רבינו התפלל רק על יהושע בן נון שינצל מהעצה הרעה של המרגלים, למה משה רבינו לא התפלל על כל המרגלים?

מי שיש לו מחשבה לא טובה לא יעזור ברכה של צדיק

אלא אומרים רבותינו ז"ל, כי מי שיש לו מחשבה לא טובה לא יעזור ברכה של צדיק, כדי שברכה של צדיק תתפוס, צריך כלי קיבול, אם יש כלי ויש חור בכלי כל מה ששיימו בכלי ישפך, כי יש חור, כך כדי שברכה של צדיק תיתפס, צריך לבוא לצדיק במחשבה טובה, אבל המרגלים מההתחלה לא הלכו במחשבה טובה, אלא

(במ"ר טז ט), יה יושיעך מעצת המרגלים. כי משה רבינו עשה לו שינוי השם בכדי שיזכה להינצל מעצת המרגלים.

אנחנו רואים בתורה שלשרה אמנו, בהתחלה קראו לה שרי, והקב"ה אמר לאברהם אל תקרא יותר שמה שרי, אלא שרה.

אומר המדרש (במ"ר יח כא) שבאותה שעה עלתה האות יו"ד לפני הקב"ה, והיתה מקטרגת רבונה של עולם, הייתי בשם של צדקת, למה הוצאת אותי? מהשם של שרי הצדקת? לכן, מה עשה משה רבינו? לקח את האות יו"ד של שרי, והכניס בתחילת השם של הושע בן נון, וקרא שמו יהושע בן נון, אמר הקב"ה לאות יו"ד עד עכשיו היית בסוף השם של הצדקת שרי, עכשיו את בתחילת השם של צדיק יהושע בן נון.

הטעם שהוסיף משה ליהושע את האות יו"ד

אומר רבינו האר"י הקדוש אחד משמותיו של הקב"ה זה השם י"ה, ואדם שרוצה להינצל ממידת הגאווה שיחשוב במחשבתו על השם י"ה, כי גאווה בגמטריא 15, וי"ה גם כן בגמטריא 15.

לכן כאשר משה רבינו התפלל על יהושע בן נון, שלא ישל במידת הגאווה, כמו כל המרגלים, הכניס משה את האות יו"ד בשם של הושע, כי האות יו"ד רומזת לענווה, כי האות יו"ד היא האות הקטנה ביותר.

מי שיש לו אישה צדקת בטוח לא ילך בעצת רשעים

אלא אומרים רבותינו ז"ל שאשתו של כלב היתה מרים הנביאה, לכן לא היה צריך להתפלל עליו, וכאן באה התורה לגלות לנו שהיסודות של הבית היהודי, זה האישה, ואם האישה צדקת יש לה כח להפוך את כל הבית, לבית של קדושה וטהרה, ובית של ברכה, לכן משה רבינו לא התפלל על כלב שלא ילך בעצה הרעה של המרגלים, כי מי שיש לו אישה צדקת בטוח לא ילך בעצת רשעים.

במחשבה רעה, ולא היה מועיל ברכה של צדיק, ולא היה מועיל תפילתו של משה רבינו, לכן משה רבינו לא התפלל עליהם.

למה משה רבינו לא התפלל גם על כלב בן יפונה

למה משה רבינו התפלל רק על יהושע בן נון ולא התפלל גם על כלב בן יפונה, הרי כלב בן יפונה גם היה צדיק והלך עם מחשבה טובה ולא רעה כמו שאר המרגלים?

איך חטאו המרגלים וכל עמ"י

טו ב) "זה קלי ואנוהו", "וראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים" (ילקוט שמעוני בשלח רמז רמד), ואשר עמדו במעמד הנשגב והנורא מעמד הר סיני במתן תורה ששמעו את קולו של בורא עולם מדבר מתוך האש (שמות כ ב), "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולפתע עזבו ושכחו מכל הניסים והלכו וכפרו בקב"ה?

שואלים חז"ל איך יכול להיות שצדיקים אלו שהיו ראשי בני ישראל, ירדו לשאול תחתית עד שכפרו בהקב"ה?

עוד שואלים איך יכול להיות שעם ישראל יכפרו בקב"ה אחרי שראו את כל המכות שעשה הקב"ה לפרעה ולכל מצרים, וזכו לראות גילוי שכינה בים סוף עד שהיו מראים באצבע ואומרים (שמות

המרגלים חטאו בכדי שלא ירדו מנשיאותם

משה וגו', כולם אנשים, כולו זכאין הוו ורישי דישראל הוו, אבל אינון דברו לגרמיהו עיטא בישא, אמאי נטלו עיטא

אלא אומר רבי שמעון בר יוחאי בזוהר הקדוש (זהר ח"ג קנח א, הובא ברמח"ל בספרו מסילת ישרים פרק יא) וז"ל 'וישלח אותם

נגוע בדבר כבר האמת נעלמת, הרצון להישאר נשיא משפיע לעשות מעשה הגורם לחמש מיליון איש לסבול ולהישאר במדבר ארבעים שנה, ואיך זה יכול להיות שיגיעו למדרגה כזאת?

אלא על ידי "הנגיעה" האדם הוא כעיוור ואין אין מי לדבר, כשם שאי אפשר להראות ולהסביר לעיוור על מעלת השמש, כיון שאינו רואה כלום. כך מכח הנגיעה לא רואים את הסבל, ההליכה במדבר, ואת מעלת ארץ ישראל ואת כלל ישראל, משום שאדם קרוב אצל עצמו ורואה רק את טובת עצמו. וכן המרגלים ראו רק את הנשיאות שלהם, וזה הוביל אותם למנוע את בני ישראל להיכנס לארץ ישראל.

אדם שיש לו אינטרס הוא לא יצליח לראות את האמת

ואומר רבינו החפץ חיים כאשר יש לאדם אינטרס בדבר, הוא נגוע בדבר, ואדם שנגוע בדבר הוא לא רואה את האמת, והרי הוא כעיוור ממש שלא רואה את מעלת השמש, וכמה שתנסה להסביר לעיוור על מעלת השמש, הוא לא יבין כי הוא לא רואה, כך מי שנוגע בדבר לא יכול לראות את האמת. והמרגלים היו נגועים בשליחות הזאת כי פחדו לרדת מגדולתם, לכן הם חיפשו את כל החסרונות של ארץ ישראל, וגם את המעלות הם הפכו לחסרונות כי הם חיפשו לראות רק את הרע ואת החיסרון.

דא? אלא אמרו אי ייעלון ישראל לארעא נתעבר אנן מלמהווי רישין, וימני משה רישין אחרנין. דהא אנן זכינן במדברא למהווי רישין, אבל בארעא לא נזכי, ועל דנטלי עיטא בישא לגרמייהו מיתו אינון וכל אינון דנטלן מלייהו'.

ותרגומו וישלח אותם משה וגו', כולם אנשים. כולם צדיקים היו וראשי ישראל היו, אבל הם לקחו לעצמם עצה רעה. מדוע נטלו עצה זו? אלא אמרו, אם יכנסו ישראל לארץ - יעבירו אותנו מלהיות ראשים, וימנה משה ראשים אחרים, שהרי אנו זכינו במדבר להיות ראשים, אבל בארץ לא נזכה. ועל שלקחו עצה רעה לעצמם, מתו הם וכל אותם שלקחו דבריהם.

ומבואר בזה הקדוש שהמרגלים כולם היו זכאים וצדיקים ולא סתם צדיקים אלא ראשי בני ישראל, מ"מ הם דיברו לשון הרע על הארץ. ומה הסיבה שהם דיברו. כי הם הבינו שכאשר יכנסו לארץ ישראל הם לא ימשיכו להיות נשיאים, ומחמת זה היתה להם נגיעה שלא להיכנס לארץ ישראל, והנה קל להבין שנגיעה גורמת לאדם שיעשה מעשה שאינו כל כך טוב, אך כאן הנגיעה גרמה שימנעו מכל כלל ישראל להיכנס לארץ ישראל הכל היה כדי שלא ירדו מנשיאותם.

וכך אומרת לנו התורה (שמות כג ח) "כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים" וביארו של דבר על ידי שנעשה

בגלל שהיה נגוע בדבר במידת הגאווה ובכבוד שלו, נעשה כמו עיוור והקריב את הבת שלו קורבן, רואים אנחנו שאדם נגוע באיזה דבר הוא לא רואה כלום חוץ מעצמו ואפילו ישחט את בתו, וודאי שה' לא קיבל את הקורבן הזה ונענש שיתפזרו עצמותיו בהרי הגלעד, רואים אנחנו שאדם נגוע בדבר הוא נעשה ממש כמו עיוור.

כשאדם נגוע בדבר הוא כבר לא רואה את האמת

בספר שער בת רבים (פרשת יתרו, דף נז א) הביא מעשה שהיה בהגאון הסמ"ע, שהיה לו סכסוך כספי בדיני ממונות עם אחד מסוחריו וילנא, והסכימו שניהם לגשת אצל גדול אחד היושב בעיר הרחוקה מוילנא. ובטרם יבאו אליו, עבר הסמ"ע על הסוגיות שבש"ס ובראשונים שיש להם שייכות לעניין אותו משפט. והסכים בדעתו שעל פי הדין הצדק עמו, ואחר שטענו את טענותיהם, הוציא הרב הדיין פסק דין לחייב את בעל הסמ"ע, ולזכות את הצד שכנגד. הסמ"ע נדהם לשמע פסק דין זה, ודרש מאת הרב הדיין הורוני מאיזה טעם דנתוני, נגש הרב אל ארון הספרים שבמקום, והוציא משם את ספר הסמ"ע על חושן משפט, ואמר, לפני כשנה יצא לאור ספר זה מגדולי הדור, והראה לבעל הסמ"ע, שכן מבואר כפסק דינו בסמ"ע. עיין הסמ"ע בדברי עצמו, וראה שיפה פסק הדיין לחובתו, ואמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו (שבת קיט א) אין אדם רואה חובה לעצמו.

וזה מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות (ד כא), הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, כי בגלל הכבוד שרדפו הנשיאים אחריו הם הגיעו לכפירה בהקב"ה ויצאו מן העולם.

יפתח הגלעדי היה נגוע במידת הגאווה לכן הוא הקריב את בתו

הנביא (ע' תענית ד.) מספר על יפתח הגלעדי שהיה גיבור חיל ומינו אותו להיות ראש וקצין על בני ישראל, והוא יצא למלחמה ונדר נדר אם ינצח במלחמה מה שייצא ראשון מפתח ביתו בשעה שיחזור מהמלחמה, הוא יקריב אותו קרבן להקב"ה והוא התכווין בליבו לא רק אם ייצא איזה כבש קטן אני יקריב קרבן, אלא אפילו ייצא שור גדול מאוד אני יקריב אותו קרבן להקב"ה אם אני ינצח במלחמה. ויפתח ניצח במלחמה וכשחזר מהמלחמה כאשר התקרב לביתו, מי יצא ראשון מהבית, הבת שלו יצאה, והוא לא ידע מה לעשות הרי הוא נדר נדר שמי שייצא ראשון מביתו הוא יקריב קרבן להקב"ה, א"ל תלך לפנחס הכהן שיעשה לך התרת נדרים, א"ל אני החשוב שבעם וכי אני ילך אליו, שפנחס הכהן יבוא אלי ויתיר לי הנדר, הלכו לפנחס וא"ל בוא אצל יפתח, א"ל אני הכהן אם הוא רוצה אותי שיבוא אלי ולא הסכים לבוא, ובסופו של דבר יפתח שחט את בתו והקריב אותה קרבן והקב"ה העניש את יפתח שהיה הולך והיו מתפרקים אבריו חתיכות חתיכות בהרי הגלעד.

המכובדים ובני הישיבה מכבדים אותי בהיכנסי להיכל הישיבה בקימה ואף ממתינים לי אחרי קריאת שמע ותפילת "שמונה עשרה", יש אם כן לחשוש שמא חס ושלוש תיפול גאוה בלב, ואף כי לא שייך בזה להיכשל בגאוה ממש, מכל מקום לגבהות לב יש לחשוש, והרי נאמר (משלי טז ה), "תועבת ה' כל גבה לב" והאי "כל" לרבות בא, כלומר: כל גבה לב אפילו כמוני - במי שנתמנה למשפיע בישיבה וכדומה, לזה שאי אפשר אחרת וגבהות לב דמצווה יקרא, ויתכן אף שבכהאי גוונא נאמר להיפך: "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב, יז), מכל-מקום מי יכול לשפוט ולומר שלא נתערבה בי חס ושלוש גבהות לב שאינה של מצווה, וממילא נעשה האיש הזה כמי שנאמר אליו "תועבת ה' כל גבה לב" רחמנא ליצלן! האיקן יוכל רב כזה להשפיע על התלמידים! זו היא הסיבה מדוע הנני משנן פסוק זה של "ולא תביא, תועבה אל ביתך".

בשומעי דברים אלה התפעלתי מאד ומרוב התרגשותי אמרתי לו בתמיהה: "כבוד ר' אליהו", האם אנשים זקנים כמונו היום שבורים ורצוצים בגוף ובנפש, יש לנו עוד לחשוש שמא ניפול בגאוה?"

ויפן אלי ויאמר, "מה השאלה? משל למה הדבר דומה לפצצה איומה שמונחת בפניה או בתוך אולם גדול מזה כמה שנים ובמשך זמן זה חלפו לידה אלפי בני אדם ולא התפוצצה, האם משום כך אין כבר סכנה שמא תתפוצץ עוד?"!

ואל תאמין בעצמך עד יום מותך

כתוב במשנה (אבות ב ד) ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, וכמו שרואים אצל המרגלים בהתחלה היו צדיקים גדולים מאוד, ובסוף הגיעו לכפירה בהקב"ה, בגלל שלא עמדו בניסיון של הכבוד שלא רצו לרדת מגדולתם שהיו נשיאים, וזה מה שאמרו חז"ל ואל תאמין בעצמך עד יום מותך.

סיפור על פחדו של ר' אליהו לופיאן מן היצר הרע גם בזקנותו המופלגת

וכן סיפר הר"א קורזנר זצ"ל על הרב אליהו לופיאן זצ"ל (מובא בפתיחה לספר "לב אליהו" בראשית, עמ' 31 ובספר ר' אלה עמ' 310) יום אחד התעוררתי מוקדם והנה אני רואה את הגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל עומד ליד החלון ומדבר כאילו אל עצמו ובלחישה כדי שלא להעיר אותי משינתי, הטיתי אוזני ושמעתי כיצד הוא חוזר פעם אחר פעם על הפסוק (דברים ז כו): "ולא תביא תועבה אל ביתך", תמהתי, מה פשר שינון הפסוק הזה בעת בוקר מוקדמת? קמתי ממיטתי ושאלתי אותו במחילה מכבודו שיואיל לומר לי פתרון דבר זה.

ויען ויאמר, "אהה, כי עוררתי את כבודו מהשינה", השבתי לו כי הייתי ער מכבר, אך הטיתי אוזני ושמעתי את הדברים ומבקש אני ממנו לומר לו את פשרם, נענה ואמר לי, "יודע כבודו כי אנו הולכים עוד מעט להתפלל בישיבה, מקומנו בישיבה בכותל המזרח ששם יושבים

עמ"י חטאו כי אמונתם לא היתה מבוססת על ידי התבוננות

לאמונה מתוך התבוננות איך העולם נברא ואין העולם יכול להתקיים בלי מנהיג, אבל אם האדם מקיים את התורה והמצוות בגלל שראה ניסים מעל הטבע, ממילא כשיגיע למצב שיהיה בניסיון ולא יבין את הנהגתו של בורא עולם לא יקיים את המצוות ח"ו.

הטעם שחטאו בעגל

וזה הטעם ג"כ שעם ישראל חטאו בחטא העגל והלכו ועבדו ע"ז וכמו שאמרו **'סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה'** (שמות לב ח) **ומקשה ר' חיים שמואלביץ**, (מאמר נה) הרי מבואר בגמ' בשבת (קה ב) כך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז, והולך ועובד. אבל אינו יכול להפילו מיד, א"כ קשה איך יתכן שעמ"י, שהיו דור דעה אפילו שפחה ראתה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, והצביעו על הקב"ה כביכול ואמרו זה קלי ואנוהו (רש"י שמות טו ב), עשו את העגל ולא עוד אלא שחטאו כל כך מהר והוגדרו כעלובה כלה שזינתה תחת חופתה (גיטין לו:).

אלא מכיון שעד עכשיו ראו ניסים, ובשעה שלא ראו ניסים מיד הלכו ועבדו ע"ז.

עוד טעם איך התדרדרו בדבר הפשוט ביותר באמונה בבורא עולם? **מבאר** רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בספרו שיחות מוסר (מאמר נה) עם ישראל הגיעו לאמונה בבורא עולם לא מתוך אמונה והתבוננות שיש בורא לעולם שמנהיג את כל הבריאה כולה, אלא מתוך שראו ניסים גדולים מעל הטבע כמו עשרת המכות, קריעת ים סוף, והאוכל שהיה הקב"ה מוריד להם בכל יום מן השמים. לכן בשעה שכבר לא ראו ניסים לא האמינו, מכיון שלא הבינו ע"פ שכלם שיוכלו לכבוש את ארץ ישראל, שהוא מקום שיש בו בני ענקים וערים בצורות, וטענו אע"פ שהקב"ה עשה לנו ניסים אבל עכשיו מי יודע כביכול אם גם כאן הקב"ה יעשה לנו נס להכניע את אותם ענקים.

רואים אנו שעם ישראל אף על פי שהגיעו לדרגה גדולה באמונה, אבל ברגע אחד אבדו את הכל, בגלל שאמונתם לא הייתה מתוך אמונה והתבוננות שהעולם נברא ומנהיג על ידי בורא עולם לבד, אלא אמונתם הייתה מתוך שראו ניסים גדולים מעל הטבע.

התורה באה ללמד אותנו שאין לאדם להאמין בבורא עולם רק בגלל שרואה ניסים ונפלאות, אלא צריך האדם להגיע

המרגלים חשבו שעמ"י ירדו מדרגתם כשיעסקו במלאכת הארץ

ולבנות ולעסוק בדברים גשמיים תורה
מה תהא עליה? מי יישאר ללמוד תורה?

זהו שורש הטעות ע"פ בעל השפת
אמת התורה ניתנה כאן לארץ, על מנת
שנחיה כאן את המציאות הארצית ועם
זאת נמצא את הכח לרומם את המציאות
ולמצוא בתוכה את העולם הרוחני. "כי
חשוב לפניו יתברך מה שמרוממים בחינת
השפלות אליו... שבעבור זה היתה כל
ירידת האדם מעולם העליון לעולם הזה".
(שפת אמת, שם). המרגלים חטאו דווקא בשל
גדולתם הרוחנית. מרוב עלייתם מעלה,
שכחו הם שכל תכליתה של היהדות היא
לחיות חיים נורמליים ומציאותיים מלאי
קדושה, חיים של תורה ועבודה. בשל
התנגדותם הנחרצת לדרך זו, גזרו
במרגלים על עם ישראל להישאר בגלות,
גזירה שהובילה למותו הטראגי של כל
הדור ההוא במדבר.

תפקיד היהודי הוא לקדש את הגשמיות

היסוד של היהדות הוא שאיך זוכים
לקדושה? לא על ידי שמתנתקים מכל
חיי העולם הזה, אלא להיפך על ידי
שמחדירים את הקדושה לתוך החיים
הגשמיים, ועל ידי שמחברים את הגשמיות
עם הרוחניות וזוכים לקדש את הגשמיות.
אבל לעומת זאת אצל הגויים תפיסת

הרב הקדוש השפת אמת (פרשת שלח
שנת תרמ"א) כותב, הסיבה שהמרגלים לא
רצו שבני ישראל יכנסו לארץ ישראל כי
הייתה להם דאגה כללית לעם. הם סברו
שעם ישראל כולו נמצא כעת במדבר
במצב קדושה כל כך גדולה הם רואים
במדבר יום את פני השכינה, עמוד
האש ועמוד הענן מהלכים לפניהם, הם
אוכלים בכל יום לחם מן השמים ושותים
ממי הבאר הנסית, חיי הגלות נוחים וכה
ורוחניים, ניתן לשבת כל היום בישיבה
של משה רבינו וללמוד תורה, אין צורך
לעבוד, אין צורך להתפרנס ואין שום
הזדקקות לעולם הגשמי הנחות לכאורה,
הכניסה לארץ כרוכה בסכנות רבות, לא
רק גשמיות כי אם גם ובעיקר רוחניות,
המרגלים לא מפקפקים כלל ביכולתו של
הקב"ה לנצח את האויבים היושבים על
אדמת ישראל, הם לא פחדו מעמי הארץ
החזקים ומיכולת ההתגברות עליהם, שהרי
כולם ראו (שמות יד ל) "את מצרים מת על
שפת הים". עם זאת, מטילים הם ספק
ביכולת העם לשמר את מדרגתו הרוחנית
בארץ ישראל.

כי בוודאי אמרו המרגלים אמת, כי
בהיותם במדבר היה טוב להם ונראה להם
שחס ושלום יהיה ירידה בכניסתם לארץ"
המרגלים חששו "כי תבואו אל הארץ
ונטעתם..." (ויקרא יט כג) - אם נתחיל לנטוע

אלא העניין הוא הואיל ולפי המציאות צריך האדם לעבוד למחייתו וצריך להתעסק בשאר צרכיו, אבל אגם למרות שעוסק בענייני החומר והגשמיות מחשבתו על אהבת ה' ועל האמונה בבורא עולם שהכל הוא רק ממנו, לכן שעת האכילה והעסק בשאר דברים גשמיים נחשב ללימוד תורה.

וזה הפירוש לא ימוש ספר התורה הזה מפך כלומר כאשר אתה עוסק בדברים גשמיים, כמו לאכול ולדבר בענייני משא ומתן נחשב שמקיים ולא ימוש על ידי והגית בו, וזה על ידי שיחשוב כל הזמן בתורה.

חשיבות הלימוד אפילו של יום אחד

הגמרא (חגיגה ה ב) מספרת על רבי אידי אבוא דרבי יעקב בר אידי שהיה רגיל להיות שלושה חודשים בדרכים ויום אחד בבית המדרש, והיה קוראים לו רבנן בר בי רב דחד יומא, ופרש"י היה הולך שלושה חודשים בדרך מביתו לבית המדרש ולומד יום אחד, חלש דעתו של רבי אידי כיון ששחקו עליו שלומד רק יום אחד, דרש רבי יוחנן כתוב ואותי יום יום ידרשון, וכי ביום דורשין ובלילה לא דורשין? אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה כאילו עסק בתורה כל השנה כולה. ואומר אור החיים הקדוש שמכאן רואים שאפילו שלמד תורה רק יום אחד, אבל מכיון שהלך בשביל ללמוד תורה ומחשבתו היתה על התורה נחשב שכל הזמן הזה למד תורה.

הקדושה משמעותה היא התנזרות מכל חיי העולם הזה, אדם המבקש להיות קדוש נדרש להסתגר במנזר, זה אצל הגויים אבל אצל עם ישראל להיפך התורה הקדושה מלמדת אותנו שהמושג של קדושה משמעותה להחדיר את הקדושה בתוך הגשמיות ולקדש את החומר.

רבינו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב כותב במקום של המחשבה של האדם שם האדם נמצא, יכול להיות שאדם יעסוק כל היום בלימוד תורה ובתפילה אבל מחשבתו נמצאת במקום אחר לגמרי. ולעומת זאת יכול להיות אדם שעוסק בענייני העולם הזה אבל גם כאשר הוא עוסק בכל ענייני העולם הזה מחשבתו כל הזמן דבוקה בבורא עולם.

ויש כח למחשבה של האדם לקחת דבר גשמי ולהפוך אותו לרוחני, לכן אם אדם מחשבתו כל הזמן על רוחניות על אמונה בבורא עולם, ועל קיום התורה והמצוות גם כאשר הוא יושן הוא מקבל שכר כי מחשבתו לישון כדי שיהיה לו כח ללמוד תורה ולהתפלל ולקיים מצוות.

מה שמוכרח לעשות לא נחשב שאינו לומד

רבינו הבני יששכר (דרך עדותיך יהושע סוף אות ט) אומר כתוב בפסוק (יהושע ה ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפך והגית בו יומם ולילה, ולכאורה איך יתכן שאדם יהגה בתורה יומם ולילה בלא הפסק הרי ישנם דברים הכרחיים שחייב לעשותם?

(בראשית כח יב) "הנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", הסולם רמז לאדם בזה העולם, שהסולם הוא "מוצב ארצה", והאדם נברא מהארץ, עפר הוא ואל עפר ישוב. אך "ראשו מגיע השמימה" שיש בו חלק רוחני, "ויפח באפיו נשמת חיים", והאדם - על ידי ה"נשמת חיים" יכול "להגיע השמימה", ולהיות אדם שאינו מבחינת אדמה, אלא בחינת "אדמה לעליון" לכל אדם יש את הכח לקחת את הדבר הגשמי, לעבד אותו לבררו ולכוונו אל הקדושה.

כל הפורענויות התחילו בתשעה באב

כשראה כך הקב"ה אמר להם אתם בכיתם בכיה של חינם, כי כל מה שעשיתי עשיתי רק לטובתם, ולברכה שלכם, במקום להכיר טובה להקב"ה, אתם מחזירים רעה תחת טובה, ואתם בוכים, חייכם שאתם תבכו בלילה הזה בכיה לדורות, (ילקוט תהילים רמז תתסה ד"ה וישא), וגילגל הקב"ה שבליל תשעה באב נחרבו שני בתי מקדש, בית המקדש הראשון והשני, ונחרבה העיר ביתר בט' באב, ועוד הרבה אסונות התחילו דווקא ביום תשעה באב, והאינקוויזיציה התחילה בט' באב, והשוואה התחילה בט' באב, וכל הפורענויות שבאו על עם ישראל לאורך כל הדורות התחילו בט' באב, כל זה בגלל שבכו בכיה של חינם באותו לילה, כאשר חזרו המרגלים ודיברו לשון הרע על ארץ ישראל.

וכן אמרו חז"ל בגמרא במסכת שבת (ל א), שדוד המלך שאל את הקב"ה מתי הוא ימות? ואמר לו בשבת. והיה דוד כל השבת לומד תורה ומלאך המוות לא יכל להתקרב אליו עד שהוא עשה איזה רעש והפיל את המדרגה ודוד המלך נפטר, וצריך להבין וכי דוד המלך לא הפסיק לאכילה ושתיה או לישון מעט?

אלא כיון שכל מחשבתו בתורה גם הדברים הגשמיים נחשבים כלימוד תורה.

הטעם נקרא האדם 'אדם'

וכן אומר רבינו השל"ה הקדוש (של"ה תולדות אדם פתיחה אות כג) הטעם שאדם נקרא בשם אדם?

אלא אדם הוא מלשון אדמה שהאדם נוצר מן האדמה, או אדם מלשון אדמה לעליון, שאדם יש בו נשמה שהיא חלק אלוך ממעל, והתפקיד של האדם הוא להדמות לעליון, להדמות לבורא עולם להתחבר לרוחניות.

האדם חצי מלאך וחצי בהמה, חצי מלאך זה חלק הנשמה שיש בו, וחצי בהמה זה החלק הגשמי שיש בו, ואם האדם מגביר את כח הנשמה כח הרוחני, הוא זוכה להיות יותר ממלאך ואם מגביר את כח הגשמיות הוא יורד דרגתו לדרגת בהמה.

עוד כתב השל"ה הקדוש (של"ה תולדות אדם רמזי אותיות לחתימת ההקדמה) על הפסוק

מי שמחזיר רעה תחת טובה זה הדבר הקשה ביותר

הדבר הקשה ביותר זה אדם שמחזיר רעה תחת טובה, שלמה המלך אומר (משלי יז ג), משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו.

ואומרים רבותינו ז"ל משל למה הדבר דומה? לאדם שהיה עיוור בשני עיניו, והיה לו בן יחיד, והיה העיוור קם בכל בוקר מוקדם, והלך להיות פועל סבל בשוק, והיה עובד קשה מאוד, ואפילו שהיה עיוור והיה נתקל בכל רגע ונופל ונחבל, והיה קשה עליו מאוד להיות סבל, בכל זאת היה עושה הכל באהבה, כדי לא להחסיר לבנו היחיד שום דבר, וכך במשך שנים רבות היה האבא העיוור דואג לבנו לכל צרכיו, ולא היה מחסיר ממנו שום דבר, יום אחד כאשר הבן גדל, הוא בא לאבא שלו, ואמר לו, אבא דע לך שכל חיך לא עשית לי שום דבר טוב, אלא רק רע כל הזמן, וכששמע האבא את דברי בנו היחיד, היה קשה עליו מאוד, כי ידע כמה הוא סובל בכל יום במשך שנים רבות, רק כדי שיוכל לדאוג לכל מחסרו של בנו.

הנמשל הוא, הקב"ה היה עסוק במדבר, כדי לדאוג לבני ישראל לכל צורכם, ומה אומרים בני ישראל להקב"ה, לא רק שאתה לא דואג לנו, אלא אתה עושה לנו רק רע, "בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים", והיו בוכים בכיה גדולה.

הקב"ה הוציא את עם ישראל מארץ מצרים מבית עבדים, וקרע להם את היס,

והוריד להם אוכל מן השמים, והיו ענני כבוד מקיפים אותם ובלילה עמוד של אש להאיר להם את הדרך, ונתן להם את התורה הקדושה והתורה מעידה זה ארבעים שנה לא חסרת דבר, ומה אומרים עם ישראל בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים.

מעלת המחזיר טובה תחת רעה

יש אדם שמעלתו גדולה מאוד בשמים זה אדם שמחזיר טובה תחת רעה, כשעשו לו רע ולא רק שהוא לא זוכר את הרע, אלא מחזיר טובה למי שעשה לו רע.

והמידה הזאת אנחנו רואים אצל משה רבינו שמרים אחותו דיברה עליו לשון הרע, ולא רק שלא זכר לה את הרע, אלא שעשה לה טוב, והתפלל להקב"ה שירפא את מרים, ולא רק התפלל אלא גם צעק להקב"ה שירפא אותה וכמו שכתוב (במדבר יב ג) ויצעק משה אל ה' ויאמר אל נא רפא נא לה.

גדולת העשיר שהחזיר טובה תחת רעה

מעשה שהיה בזמן רבינו הקדוש הבן איש חי, היה יהודי אחד שהיה סוחר והיה מקפיד מאוד לתת מעשר, והיתה לו ברכה גדולה מאוד, שכל מי שזהיר לתת מעשר שורה עליו ברכה גדולה מן השמים, כמו שדרשו חז"ל (שבת קט"א) עשר בשביל שתתעשר, והיה לאותו יהודי סוחר שכן עני שהיה גר בסמוך אליו, והיה הסוחר בכל יום חמישי בלילה עושה חשבון כמה הרוויח באותו שבוע, והיה שם את הכסף

ובכל רגע ורגע יש ניסיון לאדם, ניסיונות בבריאות, ניסיונות בפרנסה, ניסיונות עם הילדים, ניסיונות בכל דבר ודבר וגם שבאים על האדם צרות בעולם הזה צריך תמיד לזכור דע לך שאין רע שיורד מן השמים, אלא כל מה שהקב"ה עושה זה רק לטובה, וגם שנראה לך הכל רע זה לא רע אלא טוב, ורק אתה בשר ודם ואתה קצר הבנה ותאמין שהקב"ה עושה לך רק טוב, כי אבא לעולם לא יעשה רע לילדים שלו.

אם בשעה שבא על האדם צרות וניסיונות ודאגות, האדם בא בטענות להקב"ה ובוכה להקב"ה למה הבאת עלי רע, אז הקב"ה אומר לו למה אתה בוכה בכיה של חינם, הרי אני עסוק בשמים כדי להכין לך טובה גדולה וברכה גדולה, רק לפעמים הדרך לקבל את הטוב היא לראות בהתחלה קשיים ודאגות ויסורים, אבל אם תמתין קצת תבין שהכל היה רק לטובה, ואם בכל זאת בוכה בכיה של חינם ואין בו אמונה בהקב"ה שהכל זה רק לטובה, אומר לו הקב"ה אתה בכית בכיה של חינם חייך אתה תבכה בכיה לדורות.

ולכן מתי שיהודי יש לו איזה צרה או בעיה או דאגה ויש לו טענות על הקב"ה הוא מעורר על עצמו את מידת הדין, והקב"ה אומר לו אתה בוכה בכיה של חינם חייך שתבכה בכיה לדורות, לכן יהודי צריך בכל דבר להחדיר בלב שלו חזק, כל מה שהקב"ה עושה זה רק לטובה, גם מה שנראה הכי קשה והכי מצער, ואם

של המעשר במעטפה, והיה מניח מתחת לדלת של השכן העני. והעני היה מקבל בכל יום חמישי קבוע כסף לקנות אוכל לשבת, ולא היה יודע העני מי נותן לו את הכסף.

יום אחד גנבו לעני את הכבשה היחידה שהיתה לו, והוא העליל על השכן שלו הסוחר שהוא גנב לו את הכבשה, והלך הסוחר לשוק וקנה כבשה ונתן לו. והיה ממשיך לתת לו את המעשר בכל שבוע. והיחיד שידע מכל המעשה הזה היה הרב הבן איש חי. לכן כשהיה מגיע לרב בן איש חי איזה חולה שצריך שיעשו לו נס מן השמים, היה שולח שהסוחר הזה יברך ומיד היה נס גדול והיה החולה מתרפא.

ושאלו את הרב הבן איש חי מה מעלתו של אדם זה הרי הוא סוחר ולא תלמיד חכם, א"ל יש לו מעלה של משה רבינו שכל מי שעשו לו רע והוא מחזיר טוב תפילתו מתקבלת בשמים והוא קיבל רע והחזיר טוב, וזה מה ששלמה המלך אומר (משלי כה כא) אם רעב שונאך האכילהו לחם, דווקא מי שעשה לך רע תחזיר לו טוב, והמעלה שלך לפני הקב"ה תהיה גדולה, כי עיקר עבודת השם היא עבודת המידות שכובש את המידות שלו ומתגבר על יצר השנאה והנקמה.

מתי שיש ליהודי טענות על הקב"ה הוא מעורר על עצמו את מידת הדין

אומרים רבותינו ז"ל לכל יהודי יש ניסיונות בחיים שלו כאן בעולם הזה,

באיזה דרך הקב"ה יוליך אותנו, אם יש לאדם אמונה חזקה בבורא עולם הקב"ה יוליך אותו בדרך של ניסים מעל הטבע כי יש לו אמונה חזקה בבורא עולם, אבל אם אדם אין לו אמונה בבורא עולם הקב"ה יוליך אותו ויתנהג איתו לפי טבע הבריאה.

בהתחלה היה אמורים בני ישראל להיכנס לארץ ישראל בדרך נס

המדרש אומר, בהתחלה היו בני ישראל אמורים להיכנס לארץ ישראל בדרך של ניסים ונפלאות ובלי מלחמה, שהיה הקב"ה מכניס פחד בלב של הגויים, והיו בורחים מארץ ישראל, ואם בני ישראל היו מתחזקים באמונה חזקה בבורא עולם, היו זוכים להיכנס לארץ ישראל בלי מלחמה, אבל מכיון שלא סמכו על הקב"ה, והאמונה שלהם לא היתה חזקה, אלא הם רצו לשלוח מרגלים ולבדוק בדרך הטבע איך להיכנס לארץ ישראל, הקב"ה הוליך אותם בדרך הטבע ולא בדרך של ניסים, ולכן כאשר שיהושע בן נון בא להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, הוא עשה מלחמה במשך שבע שנים ורק אחרי שבע שנים, הצליח יהושע בן נון להכניס את בני ישראל לארץ ישראל.

יהודי חושב כך, מיד כל גזירה שיש בעולם, מתבטלת מעליו ומתהפכת לטובה ולברכה.

כמה פעמים דברים שהיו נראים לאדם הכי רע וכשעבר זמן פתאום ראה שכל מה שהיה נראה לו הכי רע, זה הברכה הכי גדולה שלו שמשם באה לו ברכה גדולה ביותר.

ולמה התורה מספרת לנו את כל הסיפור הזה של חטא המרגלים, כדי שאנחנו נלמד מוסר לדורות הבאים להאמין שאין רע מהקב"ה, אלא כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד והכל תמיד זה רק לטובה.

ואם בשעה שבא על האדם איזה גזירה, והוא מאמין בלב שלם שהכל רק לטובה, אז אפילו אם נגזר עליו גזירה רעה הכל מתהפך לטובה וכל הגזירה מתבטלת מעליו. לפעמים כדי לזכות לברכה צריך לעבור קצת צער וקצת יסורים והקב"ה בוחן אותנו כמה האמונה שלנו חזקה.

בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו

הגמרא אומרת (מכות י א) בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו, האדם בוחר

מה היתה הטענה על המרגלים הרי הם סיפרו בדיוק מה שראו?

וטהור, והעינים יחפשו לראות דברים טובים וטהורים, אבל אם הלב הוא רע וטמא, הרצון של האדם יהיה לראות דברים טמאים, והעינים יחפשו לראות דברים טמאים.

כל הראייה של האדם מתחילה בלב

ומכאן אנחנו לומדים דבר גדול מאוד, שכל הראייה של האדם בכל דבר, היא תלויה בלב של האדם, וכך אנחנו רואים במציאות, שהרי אם יעמדו עשרה אנשים מול בניין חדש שנבנה עכשיו, וישאלו כל אחד מהעשרה אנשים, מה אתה אומר על הבניין הזה? כל אחד יגיד משהו אחר, וזה שעוסק בציפוי השיש שבבניין, יתייחס לעבודה של הציפוי של הבניין האם עשו עבודה טובה או לא, זה שהוא עוסק באלומיניום יגיד אם החלונות שבבניין עשו אותם טוב או לא, והגנן יגיד על הגינה של הבניין אם עשו אותה יפה או לא.

אם תשאל אדם מה אתה רואה כל אדם יש לו מחשבה אחרת ורצון אחר לכן גם ההסתכלות היא שונה אם תשאל איך הארון? אם תשאל נגר הוא מסתכל אם עשו בדיוק במידה שצריך, אבל אם ישאלו מי שלא מבין הוא יגיד מיד יפה מאוד.

כל המפרשים שואלים שאלה גדולה מאוד לכאורה צריכים אנחנו להבין, מה היה חטאם של המרגלים, הרי התורה מלמדת אותנו במסכת פסחים (סד ב) שאסור לאדם לסמוך על הנס, אלא אדם צריך לעשות השתדלות בדרך הטבע, לכן המרגלים הלכו לרגל את ארץ ישראל, ולבדוק באיזה אופן יהיה יותר נח לכבוש את ארץ ישראל, ומה היתה הטענה על המרגלים, הרי הם סיפרו בדיוק מה שהם ראו?

העיניים ראות מה שהרצון הפנימי של האדם מחפש

אלא נראה לבאר על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש, רשב"י אומר "כל מילי דעלמא לא תליא אלא ברעותא" ופירושו של הדבר, כל דבר בעולם לא תלוי, אלא ברצון הפנימי של האדם, שהוא נמצא בלב.

הרי אדם רואה הרבה דברים בעינים שלו, אבל מה תופס את העינים של האדם, מה שהרצון שלו הפנימי מחפש, לכן עיקר העבודה של האדם זה על הפנימיות שלו, לדאוג שהרצון הפנימי, יהיה מכוון על דברים טובים על דברים טהורים.

וזה הטבע בעולם שהכל מתחיל ברצון, והרצון נמצא בלב, ולכן אם הלב הוא טוב

המקצוע שלו, זה נעשה טבע שלו להסתכל ולראות באותה זווית.

קודם כל הלב ורק אחר כך העיניים

לכן אומרת לנו התורה בפרשת ציצית (במדבר טו לט) **"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"**, וצריך להבין שלכאורה היה צריך לכתוב להיפך קודם כל העינים ורק אחר כך הלב, והיה צריך לומר "ולא תתורו אחרי עיניכם ואחרי לבבכם"?

אלא אומרים רבותינו ז"ל אם הלב טהור העינים מחפשות לראות דברים טהורים, ואם הלב טמא העינים מחפשות לראות דברים טמאים, והכל מתחיל בלב, לכן אומרת לנו התורה ולא תתורו אחרי לבבכם ורק אחר כך ואחרי עיניכם.

אם האדם בוחר לחפש את הטוב הוא ימצא

הרי ידוע שאין דבר בעולם הזה שהוא שלם, לכל דבר יש לו מעלות ויש לו חסרונות, ואם האדם יחפש לראות את המעלות של הדבר הוא יראה את המעלות ואת הטוב שבדבר, ואם האדם יחפש את החסרונות הוא יראה את החסרונות ואת הרע שבדבר, הכל תלוי מה הבחירה של האדם, והבחירה של האדם היא מתחילה בלב, אם הלב הוא טוב וטהור העינים יחפשו לראות בכל דבר את הטוב, ואם הלב הוא טמא ורע העינים יחפשו לראות את הרע ואת החסרון.

בגלל שלא עניין אותך לא שמת לב כלל שהוא קיים

אם האדם ישים לב במהלך החיים שלו כאן בעולם הזה הרבה פעמים דיברו איתו על איזה דבר מסוים, ומיד אחרי כך התחיל לשים לב שרואה את הדבר הזה שדיברו איתו עליו בכל יום, הדבר הזה כבר היית רואה אותו בכל יום אבל בגלל שלא עניין אותך לא שמת לב כלל שהוא קיים, אבל עכשיו שדיברו איתך על הדבר הזה זה עניין אותך ואחרי שזה עניין אותך, העין שלך פתאום שמה לב לראות את הדבר הזה.

למשל אדם שנכנס לעבוד בחברה שמתקנה אנטנות, פתאום מאותו יום בכל מקום שהוא הולך הוא רואה אנטנות, והוא לא מבין איך עד היום לא ראיתי אותם, לא בגלל שהם לא היו קיימות, אלא בגלל שלא שמת לב אליהם והיום אתה כן שם לב אליהם, כי עד שהיום לא התעסקת עם זה ועכשיו שאתה מתעסק עם זה אז העין שלה שמה לב אליהם, זה הטבע של הנפש של האדם, הראיה של האדם היא תלויה במה הנפש שלו הפנימית רוצה ומתעניינת, וזה מה שאומר רשב"י כל מילי דעלמא לא תליא אלא ברעותא.

מה אנחנו רואים שיכולים הרבה אנשים לראות את אותו דבר, אבל כל אחד מסתכל בראיה מזווית שונה, ולמה? כי העינים רואות מה שהלב מעניין אותו, ובדרך כלל הטבע בעולם שבמה שאדם עוסק וזה

ניכר הפנימיות שלו, אדם שמסתכל כל הזמן על חסרונות ועל הרע, זה מגלה על הפנימיות שלו שהיא רעה כי אין אדם מדבר אלא מהרהורי ליבו.

מי שבוחר להתמקד בטוב הוא פחות יסבול מהרע

צריך לדעת שביד האדם היכולת לקבוע אם יתמקד בחיובי או בשלילי, וכמו שכותב רבינו בחיי בספר 'חובות הלבבות' (שער הכניעה, פרק ו, הנהגה הרביעית) "וכבר אמרו על אחד מן החסידים, שעבר בדרכו על יד נבלת כלב שהיה ריחה רע ביותר, אמרו לו תלמידיו כמה מסרחת נבלה זו, אמר להם, כמה לבנות שיניה, והתחרטו, על מה שסיפרו בגנותה".

בלי ספק ששיניה של הנבלה היו צחורות ובוהקות, אולם ריחה לא היה נעים, ההתמקדות של התלמידים בריח גרמה להם לסבול, ולראות את השינים פחות לבנות, התמקדותו של החסיד בשינים אפשרה לו להבחין עד כמה הן לבנות, הוא אף הרוויח רווח נוסף, בגלל התמקדותו בשינים הלבנות, ריח הנבלה הפריע לו פחות מאשר לתלמידיו.

אם תסתכל בצורה חיובית אתה גורם להודיע טוב לעולם

המשנה בפרקי אבות כותבת (ב א): "דע מה למעלה ממך עין רואה, אוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים", כוונת המשנה לציין שאדם צריך לדעת שרואים את

האדם שמחפש בכל דבר את החיסרון כל היינו הוא יהיה ממודמד

אדם שיש לו רצון בכל דבר לחפש את החסרונות ואת הרע, אז גם אם הקב"ה ישלח לו את הטוב ביותר, הוא יהפוך את הטוב לרע, ואת הברכה לקללה, כי בכל דבר אפילו הטוב ביותר, אם תחפש את הרע שבו ואת החיסרון שלו, בסוף תמצא אותו.

אדם שהוא כל הזמן במחשבה שלילית ובכל דבר הוא מחפש את החסרונות, ומחפש בכל דבר מה הוא לא טוב, כל החיים שלו הוא ממורמר, כי אם תחפש את הרע תמיד תמצא אותו, לפעמים האדם לא מבין למה כל החיים שלו רעים, ולמה הכל הולך קשה והכל לא מסתדר? האדם לא מבין שהוא מביא על עצמו את כל הרע, והכל בגלל שהוא בוחר בכל דבר להסתכל על הרע ולא על הטוב, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל **שהמחשבה של האדם יוצרת מציאות** ואם המחשבה טובה, האדם יחפש את הטוב ויראה את הטוב, ואם המחשבה רעה האדם יחפש את הרע, וימצא את הרע.

מהדיבור של האדם מתגלה הפנימיות שלו

לכן מי שיש לו לב טוב, אז הרצונות שלו טובים, ותמיד יחפש את הטוב, ואם תמיד יחפש את הטוב תמיד הוא ימצא את הטוב.

ואמרו רבותינו ז"ל שאין אדם מדבר אלא מהרהורי ליבו, ומהדיבור של האדם

התורה מציינת שמכרו אותו לסוחרים ישמעאלים שהיו מוכרים בשמים, ואומר רש"י (בראשית לז כה) בשביל מה התורה מציינת לנו שאותם ישמעאלים היו נושאים בשמים? אלא בגלל שבדרך כלל הישמעאלים היו מובילים נפט שהריח שלו רע, אבל כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע, זימן הקב"ה סוחרים ישמעאלים שנושאים בשמים.

ואומר רבינו החפץ חיים, שמעלתו של יוסף הצדיק, היתה שהוא הודה להקב"ה שזימן לו ישמעאלים שנושאים בשמים, ולא כמו רוב הישמעאלים שנושאים נפט שריחו רע.

לכאורה הרי אדם שהאחים שלו רצו להרוג אותו, וזרקו אותו לבור מלא נחשים ועקרבים, ואחר כך מכרו אותו לעבד, והוא נמצא בחושך מוחלט, וכי איכפת לו באיזה עגלה נושאים אותו, אם בעגלה שנושאת נפט, או בשמים?

אבל זה היתה מעלתו של יוסף הצדיק שגם שהיה בחושך גדול, הוא בחר להסתכל על הנקודת אור, על החסד שבורא עולם עשה עימו, ואפילו שהיו לו את כל הסיבות להסתכל על כל הרע, הוא בחר להסתכל דווקא על הטוב ועל החסד ועל הנקודת אור שנמצאת בתוך החושך, ובזכות מידה זו זכה יוסף שכל הגזירה נהפכה לברכה ויוסף הצדיק עלה לגדולה.

מעשיו וגם שומעים את דבריו, והם אינם נעלמים כיון שהם נרשמים.

אך רבי חיים מוולאז'ין, תלמיד הגר"א זצ"ל, נותן פירוש נוסף למשנה בספרו רוח חיים (ב א) וכך הוא מסביר את המילים "דע מה למעלה ממך" כל מה שקורה בעולם הוא בהשפעתך, ואפילו מה שקורה בעולמות העליונים, אם אתה מסתכל על כל המצוי בעולמו של בורא עולם באופן חיובי, גם בורא עולם מסתכל עליך ועל כל העולם באופן החיובי, והשפע שיושפע העולם בעקבות הראיה החיובית שלך בספר ייכתב לזכותך.

בדומה לכך, אם אתה משתדל להתבונן רק בדברים חיוביים אתה תגרום לכך שגם בורא עולם יראה בך רק דברים החיוביים, אבל אם אדם מרשה לעצמו לראות שלילי או לשמוע שלילי, הפסקת השפע שתיווצר בעולם תירשם בספרו לחובתו.

וגם אם ח"ו נמצא במצב לא טוב, ויש לו כל הסיבות שבעולם להסתכל על הרע, אבל הוא בוחר להסתכל על הטוב, הוא ימצא את הטוב, וזה הסולם לצאת מכל צרה שיש בעולם לבחור לחפש את הטוב, גם מתי שאתה נמצא בחושך, תחפש בכל זאת את הנקודת אור הטובה.

יוסף הצדיק הסתכל על הנקודת אור שבחושך

וזה היה מידתו של יוסף הצדיק, שהאחים של יוסף מכרו אותו לעבד,

זה סימן טוב כי זה אומר שהם מפחדים מבני ישראל. אבל המרגלים לקחו את כל מה שראו טוב והפכו ופירשו לרעה, ואמרו כשם שהפירות משונים כך העם משונה, כי מחשבתם היתה רעה.

מה חזרתן בעצה רעה אף הליכתן היתה בעצה רעה

וזה מה שכתוב אצל המרגלים (במדבר יג כו) **"וילכו ויבואו"**, ואומר רש"י (שם) להקיש הליכתם לחזרתן, מה חזרתן בעצה רעה, אף הליכתן היתה בעצה רעה, וכיון שהלכו בעצה רעה חיפשו כל דבר להפוך אותו לרע.

וכן כתוב בפסוק (הושע יד י) **"כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם"**, שפירושו של דבר מי שהרצון שלו רע, הוא יחפש את הרע וגם מה שטוב יראה בעיניו כאילו הוא רע, וגם דרך ישרה תראה בעיניו עקומה, אפילו שהיא ישרה כי המחשבה שלו עקומה. כל דבר הוא יראה עקום ולא ישר. הדרך של בורא עולם היא ישרה, הצדיק שיש לו רצון טוב בלב הוא מסתכל תמיד על הטוב, ורואה את הכל בצורה ישרה וטובה, אבל הרשע שיש לו רצון רע הוא כל דבר מסתכל בצורה עקומה ולכן גם הטוב נראה לרשע רע, וזה מה שכתוב כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם, כי הצדיק מסתכל בכל דבר בצורה ישרה, כי יש לו לב טוב ורצון טוב, אבל ופושעים יכשלו בהם, כי הרשע הופך את הטוב לרע כי יש לו רצון רע ולב רע.

מוציאי דיבת הארץ הם פירשו את כל מה שראו לרע

אומרת לנו התורה (במדבר יד לז) **"וימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ"**, דיבה היא לשון הרע לא מדובר בשקר אלא רק בפרשנות שלילית, שהיה אפשר לפרש אחרת כי מי שמתמקד ברע יראה את הרע בכל דבר.

המרגלים לא שיקרו, אבל הם פירשו כל דבר לרעה במקום לטובה, כמו שרואים שמשה רבינו אמר למרגלים תבררו מה הארץ, הטובה היא אם רעה, האם היא מוציאה פירות טובים והאדמה פוריה, ובמקום זה אמרו כשם שהפירות משונים כך העם שם משונה.

וכן משה רבינו אמר להם שיבדקו אם גרים במבצרים או לא, אם גרים במבצר סימן שהם חלשים ומפחדים, אבל המרגלים אמרו והערים בצורות מאוד וקשה לכבוש אותה.

וכן משה אמר להם לבדוק אם הארץ מגדלת אנשים בריאים או חלשים, אם יראו אנשים בריאים, סימן שמגדלת אנשים בריאים, והמרגלים פירשו לרעה ואמרו ראינו שם בני ענק אנשים גיבורים וחזקים ולא נצליח לכבוש אותם.

וכן משה רבינו חשב אם יראו שהישוב צפוף זה מעולה, כי זה מוכיח שהארץ יכולה להכיל מיליוני אנשים. ואם יראו פירות גדולים זה טוב זה סימן שהארץ פוריה ואם הם יושבים בערים מבוצרות,

כדי שלא ישימו לב למרגלים ולא יתפסו אותם, סיבב הקב"ה שבאותו יום שנכנסו המרגלים לארץ ישראל, הרג הקב"ה את איוב שהוא היה הצדיק של הדור, לכן כולם קברו את מתייהם באותו יום.

לכן אם היו באים במחשבה טובה היו רואים את הנס ואת הברכה שעשה להם הקב"ה, אבל בגלל שהם באו במחשבה רעה הם לקחו את הברכה ואת הנס והפכו אותה לקללה, ובמקום להודות להקב"ה על הנס הם אמרו ארץ אוכלת את יושביה, ואי אפשר לחיות בה, וכל היום אנשים מתים שם, ובכל מקום שהיינו היו לויות של מתים.

ובאמת אם כל היום היו קוברים שם מתים הם כבר היו מתרגלים ולא היו טרודים כל כך, אלא היו שמים לב למרגלים והיו תופסים אותם ורק בגלל שלא היו רגילים לקבור כל כך הרבה מתים ביום אחד לכן היו טרודים ולא שמו לב למרגלים.

אבל הטבע בעולם שאדם שיש לו מחשבה רעה היא יקח את כל המעלות ויהפוך אותם לחסרונות, ולפעמים אדם לא מבין למה כל דבר בחיים שלו הוא רואה שהוא לא טוב ורק רע כל הזמן והאדם לא מבין שהוא מביא על עצמו את הרע כי המחשבה שלו רעה והעין שלו רעה וכל דבר הוא רואה רע את הרע ולא את הטוב וגם את הטוב הוא הופך לרע.

הקב"ה מביא על האדם ברכה, ולפעמים האדם לוקח את הברכה שהקב"ה נותן לו והופך את הברכה לקללה, אם בכל דבר תיגש אליו במחשבה שלילית, מיד אתה תראה מיד את הרע שבו, אבל אם תיגש לדבר במחשבה חיובית מיד תראה את המעלות שלו.

ארץ אוכלת יושביה

ואומר הגמרא (סוטה לה. הובא ברש"י במדבר יג לב), כאשר המרגלים באו לארץ ישראל, כל מקום שהלכו ראו שקוברים מתים מכל בית מוציאים מת. והם פירשו את זה לרע שארץ ישראל היא ארץ שהורגת את יושביה ארץ אוכלת את יושביה היא.

אבל האמת אם המרגלים היו הולכים במחשבה טובה, הם היו רואים הכל לגמרי אחרת, והיו רואים כמה חסד וכמה טוב וכמה ניסים בורא עולם עשה איתם.

באותו יום מת הצדיק שבדור איוב

ואומר השפתי כהן שהיה המנהג בארץ ישראל אדם היה מת לא היו קוברים אותו מיד באדמה, אלא היו שמים אותו בארון ושומרים אותו בבית בעליית הגג, ומתי היו קוברים את המת, מתי שהצדיק של הדור מת, כל אחד היה מוציא את המת מהבית שלו, והיו קוברים אותו יחד עם הצדיק שמת, כי היה לאלו שגרו בארץ ישראל מסורת שאם קוברים את המת ביחד עם אדם צדיק הצדיק מכניס אותם יחד איתו לגן עדן, לכן מה עשה הקב"ה

המרגלים לקחו את הטוב שהקב"ה עשה להם והפכו אותו לרע, כי אם המחשבה של האדם היא רעה הוא יקח גם את הטוב ויהפוך אותו לרע.

איך זוכים להיות בעולם הזה את החיים המאושרים ביותר

ומחשבה טובה וכך אתה תראה את הטוב שבכל דבר ודבר.

האדם מביא על עצמו את הטוב וגם את הרע

האדם מביא על עצמו את הטוב וגם את הרע, הקב"ה מוריד שפע גדול מן השמים אבל ביד האדם יש כח לקחת את הטוב ואת הברכה ולהפוך אותה לקללה, לכן תמיד אדם צריך לחשוב רק דברים טובים ולחפש בכל דבר את הטוב שיש בו ואת המעלה שלו ולא לחפש את הרע ואת החיסרון.

מחשבות רעות הם המביאות הם כל הרע על האדם

המחשבה של האדם כל הזמן פועלת וגם כאשר האדם ישן המחשבה שלו פועלת, ולפעמים נכנסים לאדם כל מיני מחשבות בכל דבר אולי המקום הזה רע והאדם הזה רע והדבר הזה רע ונכנסים לאדם כל מיני מחשבות רעות והדבר הזה, זה מה שהופך את הברכה לקללה, אדם לא צריך לחשוב רע על שום דבר, אלא רק לחשוב טוב וגם מה שנראה לך רע

ואומר רבינו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב התורה הקדושה בפרשת השבוע מלמדת אותנו חכמה גדולה מאוד איך להסתכל על כל דבר בעולם הזה וכך יזכה לחיות את החיים המאושרים ביותר והשמחים ביותר, כל אדם נולד עם טבע שונה מחברו ועם רצונות שונות ודעות שונות והתפקיד של האדם בעולם הזה ליישר את המידות שלו, ובאה התורה ומגלה לנו תדע לך יש דבר אחד שאם האדם ידבוק במידה הזאת כל חייו יכולים להשתנות לטובה, והמידה הזו היא לחפש בכל דבר את הטוב שבו ולא את הרע שבו וזה מידת עין טובה, מה הפירוש עין טובה? שבכל דבר הוא רואה בעין את הטוב שבדבר ההוא, ואם האדם דבק במידה הזו אז זוכה שתמיד תשרה עליו הברכה, כמו שכתוב במשנה בפרקי אבות (ב ט) איזוהי דרך טובה שידבר בה האדם? רבי אליעזר בן הורקנוס אומר עין טובה, ואיזוהי מידה רעה שיתרחק ממנה האדם רבי אליעזר בן הורקנוס אומר עין רעה.

וכך בכל דבר, בפרנסה, בן אדם לחבירו, בן אדם לאשתו, בן אדם לילדיו, בכל דבר בחיים תמיד תחשוב במחשבה חיובית

יש דברים טובים ודברים רעים, אך הטבע של האדם להתמקד יותר ברע מאשר בטוב.

עיקר העבודה היא לטהר את הלב

לכן עיקר העבודה של האדם היא לטהר את הלב, כי האבר הכי טמא בגוף של האדם הוא הלב כמו שכתוב בתורה (בראשית ח כא) כי ייצר לב האדם רע מנעוריו, לכן דוד המלך התפלל להקב"ה (תהילים נא יב) לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקירבי, לכן אמרו חז"ל (סנהדרין קו ב) רחמנא ליבא בעי, ופירושו של דבר מה הקב"ה רוצה מאיתנו, רק את הלב כי הלב הוא השורש של כל המעשים.

הטבע בעולם ששומע לשון הרע הרע הוא מאמין לכך

החפץ חיים כותב הטבע בעולם שאדם שומע לשון הרע על איזה אדם, ובשעה שאתה פוגש את אותו אדם ששמעת עליו את הלשון הרע מיד עולים במחשבה שלך כל אותם דיבורים רעים, ומיד אתה מחפש את כל החסרונות של אותו אדם ומיד אתה תמצא אותם, כי אם תחפש את הרע מיד תמצא אותו, וכן אדם ששמע לשון הרע על מקום מסוים בשעה שהוא מגיע לאותו מקום מיד עולה לו במחשבה כל אותם דיבורים רעים ששמע ומיד הוא מחפש את כל החסרונות של אותו מקום, ומיד הוא ימצא, כי מי שמחפש את הרע

תנסה להסתכל עליו בצורה כזו שהוא טוב ולא רע, כי אולי באמת הוא טוב ורק בגלל שיש לך במחשבות כל הזמן דברים רעים אז אתה מסתכל על כל דבר בצורה כזו לחפש את הרע בכל דבר.

"את אשר יגורתי בא לי"

וכן רואים שכתוב בספר איוב (ג כה) "ואשר יגורתי יבוא לי" שפירושו של דבר אם תחשוב שיבואו עליך דברים טובים, יבואו עליך דברים טובים, ואם כל הזמן חושש שיבואו עליו דברים רעים, בסוף יבואו עליו דברים רעים, כי אם יחפש כל הזמן את הרע, הרע ידבוק בו ואם יחפש את הטוב הטוב ידבוק בו.

אדם שחושב כל הזמן שהוא מבורך והוא מוצלח ויש לו ברכה הוא יצלח, אבל אדם שכל הזמן חושב במחשבה שלו דברים רעים שהוא לא מוצלח ולא מבורך ואין לו סיכוי להצליח בסוף הוא לא יצלח, כי המחשבה של האדם היא יוצרת מציאות לטוב או לרע וזה מה שאומר רשב"י בזוהר הק' כל מילי דעלמא לא תליא אלא ברעותא הכל תלוי ברצון שנמצא בלב אתה בוחר לעצמך להביא עליך את הטוב או את הרע.

הטבע של האדם להתמקד ברע ולא בטוב

כותב בספר "אורחות חיים" להרא"ש (סימן נה) דרכם של הבריות להעלים הטובות ולגלות הרעות, כלומר, בעולם

המלך רכוב על סוס שמהצד רואים רק רגל אחת, וכשהוא כפוף כדרך הרוכבים, ומכווין חץ לצוד ציד, ודרך היורים שסוגרים עין אחת. ראה המלך ציור זה ושמח ביותר ונתן לו את שכרו ביד נדיבה.

והנמשל, כי המניעה מלדבר לשון הרע ולקבל חיים טובים הוא ע"י ההסתכלות לראות טוב, לדון כל דבר בהסתכלות טובה אז גם החסרונות לא יראו וכו'. וכדברי החזון איש, שברא הקב"ה ראש עקום בכדי שנוכל לראות ולדון לכף זכות אף שהדבר נוגד את השכל הישר.

ואיך זוכים לטהר את הלב?

אומר רבינו השפת אמת (חג השבועות תרמ"ד) על ידי לימוד תורה כמו שדוד המלך אומר (תהלים יב ז) אמרות ה' אמרות טהורות, התורה הקדושה יש בה טהרה מיוחדת שכל מי שלומד תורה הלב שלו נעשה טהור, כתוב בפסוק בנביא אמר הקב"ה (יחזקאל לו כה) **"וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתים"** מהו מים? זה התורה הקדושה, אין מים אלא תורה, על ידי התורה תזכו לטהרת הלב.

עוד כותב הרב הקדוש בספר פלא יועץ על ידי גוף טהור זוכים לטהרת הלב והנשמה, ומי שרוצה לזכות לטהרת הלב ידאג שגופו יהיה טהור על ידי שיקפיד על נטילת ידיים של שחרית, שנוטל ידיו לסירוגין בכל בוקר כדי לבטל את הרוח רעה ששורה על הידיים בלילה, וכן על

הוא ימצא את הרע, ומי שמחפש את הטוב הוא ימצא את הטוב.

האדם יכול לצייר במחשבתו שיראו את הרע או את הטוב

משל שאמרו, היה מלך אחד שהיה חיגר שחסרה לו רגל אחת, וכן היה גם שתום עין, ובנוסף היה גם גיבן. והיה היום רצה המלך שיציירו את דיוקנו על קיר המרכזי של סלון ביתו. קרא המלך לצייר המפורסם וביקשו שיצייר את דיוקנו, וכך עשה. כעבור כמה חודשים הגיע הצייר למלך ואמר לו שעשה את מבוקשו, וביקשו שיבוא לראות את מעשה ידיו. ראה המלך את הציור וחמתו בערה בו להשחית, וצעק על הצייר בחמת זעם, ציירת אותי בעל מום, ומיד ציווה להשליכו לבית האסורים על שמבזהו ברבים ופוגע בכבוד המלך.

קרא המלך לצייר שני וביקשו לציירו, הצייר השני נודע לו מה עלה בגורלו של הראשון, ולכן מיד צייר את המלך עם שתי רגליו, עם שתי עיניו, ואף יישר לו את גבו בציור, וקרא למלך שיבוא לראות את ציורו וייתן לו את שכרו. הגיע המלך וצעק עליו, כי זה לא הוא אלא אדם אחר, כיון שלו חסר רגל וחסר לו עין ואף הינו גיבן. וציווה להשליכו לבית האסורים שיהא עם חברו הצייר הראשון.

ושוב קרא המלך לצייר שלישי שימלא את מבוקשו ויציירו. שמע הצייר השלישי את שני המקרים הראשונים, ואז צייר את

מיהו האדם שמלמד זכות על הבריו? מי שליבו זך וטהור

המשנה בפרק אבות (א ו) כותבת "והוי דן את כל האדם לכף זכות", ואומר רבי יצחק הוטנר זצ"ל, בעל 'פחד יצחק', אין מדובר רק בהכוונה כללית שראוי לדון את בני האדם שסביבנו לכף זכות, אלא, לדבריו, יש בפסוק זה הגדרה מיהו האדם שרואה את הזולת זך ונקי, מי שליבו זך, טבעי שהוא רואה את הזולת זך נקי ובעל מידות חיוביות, ומי שהוא בעל לב רע, רואה את הזולת כבעל תכונות שליליות, דהיינו כאשר אנחנו דנים את העולם לכף זכות הדבר מבטא את זכות לבנו.

וכוונת התנא ב'פרקי אבות' היא, שראוי לאדם לזכך את ליבו על ידי שידון את כל האדם לכף זכות, ועל ידי שירבה לעשות כן, אט אט ליבו ייהפך לזך טהור ונקי, ברור, אם כן, שההסתכלות החיובית או השלילית אינה מוגבלת ומקובעת בלידה או בחינוך אלא כל אחד מאתנו יכול ליצור לעצמו חיים נעימים על ידי שיתאמן להסתכל באופן חיובי.

ידי שטובל במקווה טהרה זוכה לטהרת הלב וטהרת הנפש.

רבינו הרמח"ל בספר מסילת ישרים (פרק יז) מבאר כיצד יזכה האדם לקנות את מידת הטהרה, וזה לשונו "ומן המעשים המדריכים את האדם לבוא לידי מדה זו, של טהרת הלב, הוא ההזמנה לדברי העבודה והמצוות, והיינו, שלא ייכנס בקיום המצווה בפתע פתאום שאין דעתו עדיין מיושבת עליו, אלא יזמין עצמו לדבר ויכין לבו במתון עד שייכנס בהתבוננות ואז יתבונן מה הוא הולך לעשות ולפני מי הוא הולך לעשות".

המטרה שהקב"ה הוריד את הנשמה לעולם הזה היא רק בשביל דבר אחד, כדי שיהודי יזכה להכיר את הקב"ה בכל דבר ודבר, והקב"ה הסתיר את עצמו בבריאה עד שהנשמה יורדת לעולם הזה לא רואה שום דבר של רוחניות אלא הכל רק גשמיות, ועל ידי שהנשמה מתלכלכת בעוונות הלב נעשה אטום וכבר לא רואה את הקב"ה בשום דבר, והתפקיד של יהודי היא לגלות את הקב"ה בכל דבר ודבר.

פרשת מקושש עצים - צלופחד

התורה הקדושה מספרת לנו כאשר בני ישראל היו במדבר, הקב"ה ציווה את בני ישראל על שמירת השבת, את השבת

בסוף הפרשה אומרת לנו התורה (במדבר טו לב) "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת".

אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה" (מלכים ב' כ, א). ונאמר על זה בגמרא (ברכות י:): אמר ליה (חזקיהו) מאי כולי האי (מה עשיתי שנגזר עלי עונש חמור כל כך)? אמר ליה: משום דלא עסקת בפריה ורביה! (חזקיהו לא נשא אשה). אמר לו: משום דחזאי לי ברוח הקודש, דנפקי מינאי בנין דלא מעלו (היתה לי סיבה טובה שלא לישא אשה, משום שראיתי ברוח הקודש, שיצאו ממני בנים שאינם הגונים). אמר ליה ישעיהו: בהדי כבשי דרחמנא למה לך? (מה לך לעסוק בדברי נסתרות של הקב"ה) מאי דמפקדת - איבעי לך למעבד (מה שהצטוית בו הינך חייב לקיימו) ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא - לעביד! (והקב"ה יעשה מה שנוח לו).

אמר ליה השתא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו, א"ל כבר נגזרה עליך גזירה, א"ל בן אמוץ כלה נבואתך וצא כן מקובלני מבית אבי אבא אפי' חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים אתמר נמי רבי יוחנן ורבי (אליעזר) דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנא' (איוב יג טו) הן יקטלני לו איחל.

א"ר חנן אפי' בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר (קהלת ה ו) כי ברוב חלומות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא מיד (ישעיה לח ב) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' מאי קיר

הראשונה כל עם ישראל שמרו את השבת אבל כשהגיע השבת השנייה כל עם ישראל שמרו את השבת, חוץ מיהודי אחד שחילל את השבת שהלך וקצץ עצים ביום השבת.

המדרש (הובא בתוספות בבא בתרא קיט ב ד"ה אפילו) מספר מי זה היה האדם הזה? קראו לו צלופחד, ולמה הוא חילל שבת היתה לו כוונה טובה הוא ראה שעם ישראל מזלזלים בקדושת שבת, מיד מה הוא עשה אמר אני יחלל שבת ומי שמחלל שבת דינו בסקילה, ויוציאו אותי להורג וכשיראו בני ישראל כמה חמור עוון חילול שבת, הם יזהרו בקדושת השבת.

הגמרא אומרת צלופחד לשם שמים נתכוון, אבל אין לו חלק לעולם הבא כי יהודי צריך לקיים מצוות בלי חשבונות, אלא לעשות בדיוק מה שציווה בורא עולם כמו עבד שלא שואל שאלות, אלא עושה מה שהאדון מבקש כי עבד נאמן קראת לו.

לא לעשות חשבונות עם הקב"ה

מי שהאמונה שלו שלימה עם הקב"ה הוא לא עושה חשבונות אולי לא צריך מצווה מסוימת וכדו', אלא מה שהקב"ה ציווה בתורה הוא הוא עושה בלי לשאול שאלות, וזה מה שהתורה הקדושה מצווה אותנו תמים תהיה עם ה' אלוֹקֵיך.

חזקיהו המלך עשה חשבונות עם הקב"ה ולכן נגזר עליו חולי

כמו שרואים שאומרת הגמ' בברכות (י:) "בימים ההם חלה חזקיהו למות ובא

דורו של משה, והבל היופי זה דורו של יהושע, יראת ה' היא תתהלל זה דורו של חזקיהו - שלא מצאו בו מדן ועד באר שבע עם הארץ (עין פרש"י) זוהי הייתה תפארת עטרת עם ישראל בכל הדורות מאז חטא העגל, ולכאורה היה נראה להזכיר זכות זו בתפילת רחמים על חיו.

אלא התביעה עליו שלא לעשות חשבונות

אולם הגמ' אומרת שסמך גאולה לתפילה, וצריך להבין מהו המעלה הגדולה שבזה? הרי כולם סומכים גאולה לתפילה, וכיצד יש בזה משום סייעתא לרחמי שמים? וננסה לעמוד בהמשך על עומק הבנת העניין.

והנה ביארו רבותינו שעניינה של סמיכת גאולה לתפילה הוא להורות שעם ישראל הינו עם של עבדים. אלא שבתחילה הייתה העבדות לפרעה ולבסוף לקב"ה, אך מעולם לא פסקה עבדות מעם ישראל מיום היותו לאומה.

ואם כן כשניגש איש ישראל לתפילה, תפילת עבד בפיו, ולא עבד בעלמא, אלא עבד ה', דלא ראי זה כראי זה כמבואר לעיל.

ועל פי דיבורים אלו תתבאר תפילת חזקיהו כמין חומר. ישעיהו תבע את חזקיהו על כך שלא עסק בפריה ורביה, ועונשו על כך היה כרת מב' עולמות. ודבר זה איננו אלא פלא, דפריה ורביה איננה אלא מצות עשה, ולא שמענו עונש

אמר רשב"ל מקירות לבו שנא' (ירמיה ד יט) מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו' ר' לוי אמר על עסקי הקיר אמר לפניו רבונו של עולם ומה שונמית שלא עשתה אלא קיר אחת קטנה החיית את בנה אבי אבא שחפה את ההיכל כולו בכסף וזבהב על אחת כמה וכמה (ישעיה לח ג) זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי מאי והטוב בעיניך עשיתי א"ר יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה ר' לוי אמר שגנז ספר רפואות.

וכי מי שלא עסק בפריה ורביה חייב מיתה

ושואל הרב יעקב הורביץ זצ"ל בספרו דולה ומשקה קובץ שיחות של (עמ' 139), שדברי גמ' אלו אומרים דרשני. ישעיהו אמר לחזקיהו שהוא מת בעולם הזה ובעולם הבא משום שלא עסק בפריה ורביה, ולאחר שקיבל חזקיהו את דבריו התפלל אל ה' שיקל מעליו את הגזירה, ולא יעשה עימו כלה. וכדרכה של תפילה, הזכיר חזקיהו את זכויותיו, שבגללן רוצה לזכות לרחמי שמים. והיה נראה שחזקיהו זכיר את כל מפעליו הרוחניים העצומים, שהרי קיבל את עם ישראל מאחז אביו בשפל המדרגה, והצליח להעלותם עד למדרגה אחת לפני ימות המשיח, ומדן ועד באר שבע לא נמצאו תינוק או תינוקת שלא ידעו הל' טומאה וטהרה! בזמנו של חזקיהו נתעלה עם ישראל למדרגה היותר גבוהה שלו אי פעם מאז מתן תורה, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין כ.) 'שקר החן זה

דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למעבד'. דהיינו שאין לאדם לעשות חשבונות, אלא לקיים מצוות כעבד, וה' יעשה את מה שראוי בעיניו לעשות.

חזקיהו עבד את ה'

וחזקיהו, שקיבל את דברי ישעיהו, פנה אל הקב"ה בתפילה, ורצה להוכיח לו שאין דברי ישעיהו נכונים, ושהוא מקיים מצוות כעבד, כשמקור הציווי היחיד שלו הוא דברי ה', ולא סברותיו הפרטיות. ודבר שכזה אי אפשר להוכיח מתוך מפעליו הרוחניים העצומים של חזקיהו, שהרי יתכן שאת הכל עשה משום שכך היה נראה בעיניו ולא משום שהיה כעבד לקונו. ורק בזכות דבר אחד יכול היה להוכיח טענתו - 'הטוב בעיניך עשיתי... שסמך גאולה לתפילה'. חזקיהו אמר לקב"ה שגלוי וידוע לפניו שאת כל מעשיו הטובים עשה כעבד לרבו, וכל בקשותיו ורצונותיו היו משועבדים לרצון ה' ומילוי תכליתו בעולם. ואמנם חזקיהו הודה שטעה בכך שחשב שרוח הקודש אכן מכריעה בקיום מצוות ואופן חיובן, וטעה לחשוב שאפשר לבטל מצות פריה ורביה משום שראה ברוח הקודש מה שראה. נקודת טעותו הייתה שחשב שכך הוא רצון ה'. דהיינו, חזקיהו טעה והחשיב את רוח הקודש כגורם בקיום המצוות, ומדבר זה הוא חזר בו, והבין שאין לקיים מצוות על פי רוח הקודש. אך מכל מקום אין בטעות זו משום פריקת עול עבדות ה', אלא טעות ושגגה בהבנת רצון ה'.

כרת על מצווה זו, ומדוע נענש חזקיהו באופן חמור שכזה? וגדלה הפליאה שהרי חזקיהו לא עשה זאת מתוך עצלות וכדו', אלא משום שראה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו מנשה שיחריב את כלל ישראל, ויהרוס את כל אשר עמל חזקיהו לבנות ולרומם!

אלא שהקושיא הראשונה מתורצת בשנייה. חזקיהו ביטל מצוות פריה ורביה מתוך 'אידיאולוגיה' ולא 'סתם', הוא עשה חשבונות ופעל על פיהם. חשבונות אלו אינם נחשבים חשבונות של מצווה, כי אין לנבואה ורוח הקודש דריסת רגל בבחירה להעדפת מצווה כזו או אחרת על פני רעותה (למעט הוראת שעה ואין זה הנידון בענייננו). ולפי האמור, מי שככלות הבל עושה חשבונות שכאלו, נחשב כפורק מעצמו עול עבדות ה', שהרי את המצוות עושה לא מחמת ציווי ה', אלא משום שכך נראה בעיניו לעשות, מכוח הבנתו בשורשי הבריאה או סברות אחרות במצוות, וברגע שהמצווה סותרת את הבנתו וסברתו, דוחה הוא את המצווה מכוח הסברא. וממילא כשחזקיהו ביטל מצוות פריה ורביה מתוך שראה שיצא ממנו מנשה, נחשב כאילו פרק מעליו עול עבדות ה', ונראה שפועל מתוך חשבונות עצמאיים.

על עבירה שכזו ראוי להיות העונש 'מת אתה ולא תחיה' - מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא'. וזו הייתה תשובת ישעיהו לחזקיהו 'בהדי כבשי

טעות שכזו שייכת סליחה ומחילה, ואמנם זכה חזקיהו בחמש עשרה שנות חיים נוספות. עכ"ד הרב יעקב הורביץ זצ"ל.

ורבון העולמים החוקר כליות ולב ידע שאמנם כך הם פני הדברים, וכל מעשיו של חזקיהו אכן נבעו מתוך עבדות על

למה נסמכה פרשת מקושש עצים לפרשת ציצית?

משה צא וברור להם מצווה אחת שיהיו נוהגים בה בשבתות ובימים טובים, זה מצות ציצית, שנאמר (במדבר טו לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית.

מיד אחר כך הקב"ה אומר למשה רבינו (במדבר טו לח), דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית.

ושואל המדרש למה נסמכה פרשת חילול שבת למצוות ציצית?

מה הקשר בן חטא המרגלים לפרשת ציצית

בתחילת הפרשה התורה מדברת על חטא המרגלים שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל, ובסוף הפרשה התורה הקדושה מדברת על מצוות ציצית. וצריך להבין מה השייכות בין אחד לשני.

אלא מבאר המדרש שיש שני מצוות ששקולות כנגד כל התורה, מצוות שבת ומצוות ציצית, כל מי ששומר שבת כאילו קיים כל התורה ומתכפרין לו כל עונותיו שנאמר (ישעיהו נו ב), שומר שבת מחללו אל תיקרי מחללו אלא מחול לו. ומצוות ציצית גם כן שקולה כנגד כל התורה.

ביום השבת שאין לו תפילין בראשו ובזרועו אין לו מה שיזכיר לו את הקב"ה

בספר תנא דבי אליהו (פרק כו) כתוב אמר הקב"ה למשה מפני מה חלל זה את השבת, אמר משה לפניו רבוננו של עולם איני יודע, א"ל הקב"ה למשה אני אומר לך, כי בכל ששת ימי חול יש לו לישראל תפילין בראשו ובזרועו ורואה אותם וחוזר ממעשיו, אבל עכשיו ביום השבת אין לו תפילין בראשו ובזרועו לכן חלל זה את השבת, באותה שעה א"ל הקב"ה למשה

אלא מבאר המדרש שחטא המרגלים ומצוות ציצית יש קשר בין שני הדברים האלו, בשניהם התורה מזכירה ענין של ראייה והסתכלות, בחטא המרגלים כתוב (במדבר יג יח) "וראיתם את הארץ מה היא", ובמצוות ציצית כתוב (במדבר טו לט) "וראיתם אותו", בפרשת המרגלים התורה אומרת (במדבר יג ב) "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען", ובפרשת ציצית כתוב (במדבר טו לט) "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".

ומה המעלה שבו ולא מה הרע ומה החיסרון.

13 כפול 4 זה 52 גמטריא בן

וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' בכל כנף בציצית יש 8 חוטים, וחמישה קשרים ביחד זה 13, כפול 4 כנפות זה 52 גמטריא בן, הציצית באה להזכיר לנו שאנחנו בנים של בורא עולם ואם אנחנו בנים של בורא עולם, הטבע בעולם שאבא לא יעשה רע לבנו, אלא תמיד יעשה הכל שיהיה לבן שלו את ההכי טוב, וזה באה מצוות ציצית להזכיר לנו תדע לך אתה בן של בורא עולם, וכל מה שהקב"ה עושה איתך תמיד זה רק לטובתך, ותמיד תחשוב שהכל זה רק לטובה, ואם המחשבה שלך בכל דבר רק לטובה, אז בכל דבר אתה תראה את הטוב ואת החסד ואת הניסים שבורא עולם עושה איתך בכל רגע.

ישעיה הנביא ניבלע בתוך עץ ארז

הגמרא ביבמות (מט ב) מספרת על מנשה בנו של חזקיהו המלך שבא להרוג את הסבא שלו ישעיה הנביא, וכשראה כך ישעיה ברח וכשראה שאין לו מנוס אמר ישעיה שם השם המפורש ונבלע בתוך עץ ארז, מה עשה מנשה? לקח את העץ והיה מנסר את העץ לחתיכות, וכשהגיעה לפיו של ישעיה הנביא יצאה נשמתו ומת. ואומרת הגמרא בגלל שישעיה דיבר לשון הרע על עם ישראל שאמר (ישעיה ו ה) "בתוך עם טמא שפתיים אנוכי יושב".

ועוד טעם אומר המדרש בשעה שבני ישראל שמעו את דברי המרגלים הם מרוב צער קרעו את בגדיהם, ולכן נתן הקב"ה מצוות בבגד שזה מצוות ציצית, שהיא תיקון לחטא המרגלים, המרגלים הלכו לארבע כנפות הארץ לכן נתן הקב"ה מצוות ציצית שיש בה ארבעה כנפות.

ועוד טעם אומר המדרש כתוב בתורה שיהושע בן נון וכלב בן יפונה שמעו שכל עם ישראל בוכים קרעו בגדיהם ולכן ציווה ה' על בגד של מצווה שזה הציצית.

המרגלים היתה להם עין רעה

המרגלים היתה להם עין רעה ולכן דיברו רע על הקב"ה, ולכן אמר הקב"ה אני נותן לבני ישראל מצוות ציצית, ועל ידי שישתכלו בחוטים של הציצית יזכו שיהיה להם עין טובה, ולכן אמרה התורה וראיתם אותו על ידי שתסתכלו בחוטים של הציצית תזכו לעין טובה, וכתוב בפסוק (משלי כב ט) טוב עין הוא יבורך מי שיש לו עין טובה הקב"ה מברך אותו.

על ידי מצוות ציצית זוכים לטהרת הלב

ואומר רשב"י בזוהר הקדוש שמצוות ציצית היא תיקון לחטא המרגלים, המרגלים היה להם עין רעה ועל ידי שישתכל בציצית יזכה לעין טובה ומחשבה טובה בכל דבר, כי על ידי שיקיים מצוות ציצית יזכה שהמחשבה שלו תהיה טובה וטהורה, וישתכל בכל דבר מה הטוב שבו

יענקלה שלי? - מגיב האבא - לא יתכן. טעות בידך. אנא בדוק את הדברים היטב, לפני שאתה בא להוציא שם רע על בני מחמדך.

כשמתברר מעל לכל ספק שאמנם היה זה יענקלה, עובר האב לעמדת התגוננות.

- עליך להבין: יענקלה שלי סבל בלילה מכאב שניים ולא יכול היה לישון. על כן לא שלט בעצמו.

כך מתנהג אדם כאשר באים לספר לו לשון הרע על אדם שהוא אוהב באמת.

כאן נזדעק המשגיח אם היינו אוהבים זה את זה באמת, האם היינו מוכנים לשמוע סיפור גנאי על מי שאנחנו אוהבים.

חסרה לנו עבודה על עין טובה שנראה כל אחד על רעהו איך קיים מצב כזה שאנו כן שומעים? התירוץ הוא אהבת ישראל במידה מספקת על כן אנו שומעים ברעת השני ובקלונו ה' ירחם לכן הצעד הראשון שעלינו לעשות הוא לראות מעלות חברינו ולא חסרונם אז לא ניכשל כלל בדיבורים אסורים על הזולת.

לאחר שהצליח לזעזע אותנו, הוסיף: בינתיים עד אשר תתקנו מידה זו, קיימת סכנה להיכשל חלילה בהרבה איסורים הקשורים בשמירת הלשון. ע"כ בכל זאת מן הראוי שתלמדו בינתיים הלכות לשון הרע כדי שתדעו עד כמה חמור העניין ותמנעו מלהיכשל בו מצד יראת העונש.

(ספר המשגיח עמ' 523)

אומר הרב הבן איש חי בספירו בן יהודע (שם) למה דווקא חוטי הציצית של ישעיה לא נבלעו בתוך העץ? מכיון שבכל כנף של ציצית יש 8 חוטים ועוד 5 קשרים ביחד זה 13 כפול 4 כנפות זה 52 גמטריא בן, לרמוז שהסיבה שישעיה נענש מפני שהוא לא לימד זכות על עם ישראל שהם בבחינת בנים להקב"ה לכן החוטים של הציצית לא נבלעו בתוך העץ.

למה המשגיח התנגד שילמדו הלכות לשה"ד

ויש להסביר עוד שלכן ה' שונא כאשר מדברים רע על בניו, מפני שזה כמו שאב שונא שמדברים רע על בניו, וכמו שמספר הרב הלל קופרמן (משגיח בישיבת בית שמואל) בשנה הראשונה ללימודי בישיבה, התארגנה קבוצה של בחורים ללימוד משותף של הספר 'חפץ חיים', מספר דקות ליום. בחורים אחרים התנגדו לכך. הוחלט לעלות לדירתו של המשגיח ולהתייעץ עמו. הוא הפתיע אותם: גם אני מתנגד. הבחורים נדהמים ציפו להסבר.

השורש פגום הוא - הסביר - חסר לנו השורש, שהוא אהבת ישראל אמיתית. כל עוד השורש פגום - לא יועילו לימודי ההלכות.

כדרכו, עבר להציג בפניהם דוגמא מן החיים בצירוף חי ומוחשי:

ראובן בא אל שמעון ומספר לו: יענקלה שלך 'התחיל' עם ילד אחר בשכונה ללא שום סיבה.

שקולה מצוות ציצית כנגד תרי"ג מצוות

הזהיר במצוות ציצית דואה פני שכנה
כתוב בתורה (שמות לג כ) כי לא יראני האדם וחי אבל אחרי שאדם נפטר יש מי שזוכה לראות את פני השכנה ומי הוא זה?

אומרת הגמרא מי זוכה לראות פני השכנה, מי שהיה זהיר במצוות ציצית שנאמר (במדבר טו לט), וראיתם אותו זה את בורא עולם.

שמירה לגוף ושמירה לנשמה

יש מצווה שהיא שמירה לגוף, ויש מצווה שהיא שמירה לנשמה, מצוות ציצית יש בה שמירה לגוף ושמירה לנשמה, כמה יהודים היו בסכנת חיים ובזכות שהיו לבושים בטלית קטן ניצלו, וגם שמירה לנשמה שמירה מן היצר הרע.

וכתוב בזוהר הקדוש כל מי שזהיר ללבוש טלית קטן ניצול ממידת הכעס.

התיקון של הדוד זה מצוות ציצית

הנועם אלימלך (פרשת נח ד"ה או יאמר בדורותיו) אומר שבכל דור יש מצווה שהיא התיקון של הדור. ואומר הנועם אלימלך שבדורו התיקון של הדור זה מצוות ציצית.

בזכות מצוות ציצית ינצל ממלחמת גוג ומגוג

כתוב בנביא (זכריה ח כג) כה אמר ה' צבאות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה

אחת המצוות היקרות והחשובות ביותר בתורה זה מצוות ציצית.

ציצית בגמטריא 600 ועוד 8 חוטים ועוד חמישה קשרים ביחד 613, כנגד תרי"ג מצוות שבתורה, לומר לך ששקולה מצוות ציצית כנגד כל התורה כולה, אין לך מצווה בכל התורה כמו ציצית שיהודי מניח תפילין קיים מצווה, יהודי קבע מזוזה קיים מצווה, יהודי בירך ברכת המזון קיים מצווה, יהודי נותן צדקה הוא קים מצווה, אבל שיהודי מתעטף בציצית בכל רגע הוא מקיים תרי"ג מצוות שקולה מצוות ציצית כנגד כל התורה כולה.

ציצית מלשון מציץ מן החרכים

ולמה נקראת שמה ציצית? פירש רבינו בחיי (ספר כד הקמח ציצית וכן ברש"י במדבר טו לח), ציצית מלשון ראיה כמ"ש בשיר השירים (ב פסוק ט) מציץ מן החרכים כל ענין של הציצית זה ראיה להסתכל בכל דבר במחשבה טובה וטהורה.

הציצית מלווה את האדם מיום שנולד עד יום המוות

מצוות ציצית היא המצווה שמלווה את האדם מיום שנולד עד יום שנפטר, כאשר תינוק נולד הסנדק בברית עוטף אותו בטלית וכאשר יהודי נפטר מכסים גופו בטלית.

בזכות מצוות ציצית ניצול מעבירה

ועד כמה גדול הכח של מצוות הציצית להציל את האדם מעבירה מבארת הגמרא (מנחות מד א), א"ר נתן: אין לך כל מצווה קלה שכתובה בתורה, שאין מתן שכרה בעה"ז, ולעה"ב איני יודע כמה, צא ולמד ממצות ציצית; מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית, שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה, שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן. כשהגיע זמנו, בא וישב על הפתח. נכנסה שפחתה ואמרה לה: אותו אדם ששיגר לך ד' מאות זהובים בא וישב על הפתח, אמרה היא: יכנס, נכנס. הציעה לו ז' מטות, שש של כסף ואחת של זהב, ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב, עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה, ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה, באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו, נשמת וישב לו ע"ג קרקע, ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע. אמרה לו: גפה של רומי, שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי. אמר לה: העבודה, (-הוא נשבע לה), שלא ראיתי אשה יפה כמותך, אלא מצווה אחת ציונו ה' אלקינו וציצית שמה, וכתוב בה אני ה' אלקיכם שתי פעמים, אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כד' עדים. אמרה לו: איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה, כתב ונתן בידה. עמדה וחילקה כל נכסיה, שליש למלכות ושלש לעניים ושלש

אנשים מכל לשנות הגויים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלקים עמכם, ופירושו של דבר שבזמן ביאת המשיח יהיה מלחמת גוג ומגוג ומי ינצל מאותה מלחמה, מי שזהיר במצוות ציצית והחזיקו בכנף איש יהודי זה הציצית הכנף פתיל תכלת.

הרב הטורי זהב כל חייו התעטף באותה טלית

מסופר על הרב הטורי זהב שכל חייו מהבר מצווה ועד סוף חייו השתמש באותה ציצית ומסופר שהיה זקן וכבר הציצית היתה קרועה ביקשו התלמידים לקנות לו טלית חדשה, אבל הוא לא הסכים אמר להם בטלית הזו ספוג כל הדמעות שהורדתי בתפילה במשך שבעים שנה, ולפני שנפטר ציווה שיכסו אותו בטלית הזו.

בשתי פרזטות אפשר לקנות טלית קטן ולזכות לנצח נצחים

מסופר על הגאון מוילנא שלפני שנפטר ביקש שיביאו לו טלית קטן והיה מחבק את הטלית ומנשק, ואמר דעו לכם כאן בעולם הזה בכמה פרזטות יהודי יכול לזכות לנצח נצחים, ע"י שלובש טלית קטן אבל בעולם הבא אפילו יקח כל הכסף שיש בעולם לא יכול לקיים אפילו מצווה אחת, כי כתוב (תהלים פח ו) במתים חופשי חופשי מן המצוות.

עם החוטמים האלו? א"ל תשמע יש מישהו בשמים שהוא בעל הבית עלי ועליך והוא ציווה אותנו היהודים ללבוש טלית קטן והוא ינקום ממך את הדם הנקי שאתה שופך. כששמע כך המפקד, אמר לו לך תתלבש, ובלילה המפקד הבריח אותו מן המחנה, וכך הוא ניצל בזכות מצוות טלית קטן.

זכות טלית קטן בסוף לא התחתן עם הגויה

כתב בספר חשוקי חמד (מנחות הקדמה) מעשה שהיה לפני יותר ממאה וחמישים שנה בעיירה בעלזא שבגליציה, התגורר שם יהודי אחד שבנו סטה רח"ל מן הדרך והתדרדר עד לכדי כך שהודיע לאביו כי בכוונתו להתחתן עם גויה רח"ל.

הלך האב לרבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א, וביקש את עצתו. האדמו"ר אמר לאב שיביא אליו את הבן, ויאמר לו כי ברצונו לברך אותו לרגל נישואיו.

האב נבהל מדברי האדמו"ר, שכביכול רוצה "לברך" את הבן על מעשה העבירה הנורא הזה, אבל כחסיד נאמן לא שאל שאלות, ואמר לבנו כי הרבי רוצה לברך אותו לרגל נישואיו.

הבן המופתע הגיע אל האדמו"ר בשמחה לקבל את ברכתו, והרבי קיבל אותו בלבביות, איחל לו מזל טוב לרגל נישואיו, ושאל אותו האם מישהו מבני משפחת הכלה יודעים שהיא מתחתנת עם יהודי. השיב הבחור כי הכלה אמנם

נטלה בידה, חוץ מאותן מצעות, ובאת לבית מדרשו של ר' חייא. אמרה לו: רבי, צוה עלי ויעשוני גיורת, אמר לה: בתי, שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים? הוציאה כתב מידה ונתנה לו, אמר לה: לכי זכי במקחך, אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר, זה מתן שכרו בעה"ז, ולעה"ב איני יודע כמה. ורואים כמה גדול הכח של מצוות הציצית להציל את האדם מעבירה כה חמורה שכל באיה לא ישובן.

זכות טלית קטן ניצול ממוות בזמן השואה

מסופר על בנו של רבי אלחנן וסרמן קראו לו רבי שמחה וסרמן והוא היה במחנה השמדה של הנאצים והוא היחיד שיצא חי מאותו מחנה ושאלו אותו איך יצאת חי? אמר להם אני יספר לכם הנאצים גזרו על כל יהודי לחפור קבר להוריד את הבגדים ולהיכנס לתוך הקבר, ואחרי שהיו נכנסים לקבר היו באים הנאצים והיו מכסים את הקבר והיו קוברים יהודים בעודם חיים, אמר להם אני חפרתי קבר ואמרתי לו תוריד את הבגדים שלך הורדתי את הבגדים, אבל דבר אחד לא הסכמתי להוריד את הטלית קטן אמר לי החייל הנאצי אם לא תוריד את הבגד הזה אני יירה בך, אמרתי לו אם אתה רוצה תירה בי. אותו חייל קרא למפקד שלו אמר לו תראה למה היהודי הזה כל כך עקשן, בא המפקד ושאל אותו למה אתה לא מסכים להוריד את הבגד

והוא היה סמוך ובטוח שבזכות קיום מצווה זו ישוב אל יהדותו במלואה.

בזכות טלית קטן ניצול מסכנה גדולה

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין היה בחור ישיבה שהיה חולה במחלה הידועה, והיה מגיע לקבל הקרנות בבית חולים. ואותו בחור היה מקפיד ללבוש טלית קטן, ובא להיכנס עם הטלית קטן להקרנות, והאחות לא הסכימה בשום אופן. והבחור התעקש וכך חיכה 3 שעות. ופתאום מנהל המחלקה ראה שהבחור ממתין כל כך הרבה זמן וניגש לבחור ושאל אותו למה אתה ממתין כבר 3 שעות ולא נכנס, וסיפר לו הבחור שהוא רוצה להיכנס עם טלית קטן, והאחות לא מסכימה לו. נכנס הרופא, וכשיצא א"ל תשמע עכשיו אתה יכול להיכנס, אבל תדע לך קרא לך נס גדול, האחות טעתה ושמה לך חומר אחר בטעות. ואם היית נכנס ספק אם היית נשאר חי, ובזכות הטלית קטן שהתעכבת עד עכשיו ניצלת. להראות לנו כמה ניסים יהודי זוכה בזכות שלובש טלית קטן.

נוהגים שהכלה קונה לחתן טלית לחתונה

נוהגים שהכלה קונה לחתן טלית לכבוד החתונה, ומה הטעם של המנהג כתוב בזוהר הקדוש שבשמים יש נשמה אחת שלימה והנשמה הזו מתחלקת לשניים ויורדות שני נשמות לעולם וכשמתחתנים שני חצאי הנשמה חוזרים להיות אחד,

יודעת, אבל אף אחד מבני המשפחה - ואפילו הוריה - אינם יודעים מכך.

אמר לו הרבי: "בני היקר, אתה אמנם מתחתן עם גויה, אבל לא יתכן שתתנתק מהיהדות שלך לחלוטין, לכן רצוני שתקבל עליך מצווה אחת שתזכיר לך כי אתה יהודי מבלי שאף אחד ידע מכך, תלבש מתחת לבגדים שלך טלית קטן, ותסתיר אותה היטב, כך שרק אתה תדע מכך, מבלי שאף אחד יראה, ובזאת תזכור כל הזמן את יהדותך, מבלי שאיש ממשפחת הכלה ידע מכך. הבחור, שהיה שמח כל כך מיחסו החם של הרבי, הבטיח לו בתקיעת כף, כי אכן יקיים את המצווה הזאת בכל מצב. וכך אכן עשה הבחור: לבש טלית קטן תחת לבגדיו, מבלי שאיש ידע מכך. ביום החתונה, ערכו בני משפחת הכלה מסיבה גדולה כדרכם, עם ריקודים ומחולות, כאשר כולם שותים כיד המלך. והנה במהלך הריקודים, מבלי משים, התרוממה חולצתו של החתן, ולעין כל התגלו הציציות שהוסתרו מתחת לבגד. האורחים הבחינו בבגד היהודי, והבינו כי החתן דגן הוא יהודי, וכדרכם של גוים אנטישמיים, החלו לחרף ולגדף אותו, כאשר הורי הכלה מצטרפים לקללות, תוך שהם מגרשים אותו מהאולם בבושת פנים. החתן, שגלה את פניהם האמתיות של הגויים "הנאורים", שב לבית אביו, ותוך זמן קצר קיבל על עצמו עול תורה ומצוות. בשובו אל האדמו"ר אמר לו הרב, כי מצוות ציצית שקולה כנגד כל המצוות,

מסכים. ונתן לו את הטלית ועמדו החתן והכלה והתחתנו ואחרי 3 ימים החייט נפטר. וכשבאו לספר לרבי אהרון מקרלין שהחייט נפטר ביקש שיביאו את הטלית שתפר לחתן וביקש שיכסו את גופתו של החייט בטלית הזו. והיה רבי אהרון הולך אחרי המיטה והיה מרים את המקל שלו כלפי מעלה, שאלו אותו רבי מה אתה עושה. א"ל החייט עבר הרבה מאוד עבירות ומכל עבירה נברא מלאך חבלה, וכל המלאכים האלו רוצים להזיק לו, אבל בשעה שראו שהוא עטוף בטלית הזו המצווה הזו היתה מגינה ושומרת עליו.

הכנף פתיל תכלת

בפרשת ציצית נאמר (במדבר טו לח) הכנף פתיל תכלת והיה לכם לציצית, אומר המדרש בזמן שבית המקדש היה קיים היה חילזון שהיה נמצא במעמקי הים, והדם של החילזון היה בצבע תכלת, והיו לוקחים את החוטם של הציצית וטובלים בדם של החילזון אמר הקב"ה תכלת דומה לרקיע, ורקיע דומה לכיסא הכבוד, ועל ידי שיצבע את חוטי הציצית בצבע כחול יזכור את בורא עולם.

האיש והאישה זה לב אחד, לכן קונים ציצית כי בציצית יש 8 חוטם ויש ארבע כנפות 8 כפול 4 32 זה גמטריא לב, ובא לרמז שלחתן ולכלה יש לב אחד.

החייט שזויתר על התשלום של הטלית

מסופר על הרב הקדוש רבי אהרון מקרלין שהיה קדוש עליון, וכידוע שיש מנהג שהכלה קונה טלית לחתן. ופעם אחת בא אבא של הכלה לרבי אהרון מקרלין ואמר לו, רבי אין לי כסף לקנות טלית חדשה לחתן, והחתן לא מסכים להתחתן בלי שנקנה לו טלית חדשה מה נעשה?

הלך רבי אהרון לחייט ושאל כמה יעלה לתפור טלית חדשה אמר לו כך וכך כסף, אמר לו תתפור ואני ישלם לך, הלך רבי אהרון והיה עובר מבית לבית לאסוף כסף כדי לשלם לחייט, והחייט היה יהודי אבל רחוק מאוד מהתורה והמצוות והצליח רבי אהרון לאסוף רק חצי מהסכום, ובא לחייט וכשראה החייט את רבי אהרון בצער אמר לו רבי אני מסכים לוותר על החצי השני של הסכום בתנאי שתבטיח לי חצי מהעולם הבא שלך, אמר לו אני

רבי חיים מוולאז'ין - י"ד סיון

כל הישיבות שיש עד היום זה מיסודו של רבי חיים מוולוז'ין רבי חיים מוולוז'ין היה גדול הדור, הרב של העיר וולוז'ין, ותלמידו הגדול של

יום ההילולא של הרב הקדוש הצדיק רבי חיים מוולוז'ין צוק"ל זיע"א חל בי"ד בסיון, הצדיק נפטר לפני מאתיים שנה בדיוק.

תלמידי החכמים באותה תקופה, עד שאמרו על רבי חיים מוולוז'ין אלמלי רבי חיים נשתכחה תורה מעם ישראל.

יש לך בן כל כך פיקח

רבי חיים מוולוז'ין היה בנו של רבי יצחק מוולוז'ין, רבי יצחק מוולוז'ין היה הפרנס של הקהילה ומסופר כאשר היה רבי חיים ילד בגיל תשע, יום אחד בא איזה יהודי ואמר לרבי יצחק מוולוז'ין שהם שלושה אחים ואבא שלו נפטר והשאיר בירושה שבע עשרה סוסים, וכתב האבא בצוואה שהבן הגדול יקבל חצי, והבן האמצעי יקבל שלישי, והבן הקטן יקבל תשיעית, ובתנאי שלא יהיו הבנים שותפים באותו סוס, והלכו כל האחים לכל החכמים ואף אחד לא הצליח לקיים את הצוואה, ובאו לרבי יצחק מוולוז'ין וגם הוא לא ידע איך לחלק את הירושה בניהם, ורבי חיים מוולוז'ין היה באותו זמן ילד בגיל תשע שמע את הדברים, ואמר לאותו יהודי אם תתן לי מהבית שלך סוס אחד מתנה אני יוכל לפתור לכם את הבעיה, אותו יהודי מיד הסכים והלך לבית והביא סוס מתנה לרבי חיים מוולוז'ין, ואחרי שהביא את הסוס מתנה לרבי חיים, אמר רבי חיים עכשיו אני מקדיש את הסוס הזה לירושה של האבא ועכשיו במקום שבע עשרה סוסים יש שמונה עשרה סוסים.

וכך תהיה החלוקה הבן הגדול יקבל חצי שזה תשע סוסים, והבן האמצעי יקבל שלישי שזה שש סוסים, והבן הקטן יקבל

רבינו הגאון מוילנא. רבי חיים ייסד את הישיבה המפורסמת ביותר באירופה ישיבת וולוז'ין שמשם יצאו כל תלמידי החכמים שהיו באותה תקופה. הגר"ח הניח אחריו שתי ירושות לדורות עולם - ספר "נפש החיים" ויסוד ישיבת וולוז'ין שהיא אם כל ישיבות ליטא, עד רבי חיים לא היה מושג של ישיבה, אלא הבחורים היו יושבים בבתי מדרש ולומדים תורה מפי הרבנים אבל באופן לא מסודר, ורבי חיים הוא ייסד את הישיבה הראשונה שדאגה לתלמידים לכל מחסורם שיהיה להם מקום מסודר ללמוד תורה, וגם שידאגו לכל הדברים הגשמיים, מקום לאכול ומקום לישון, וכל הישיבות שיש עד היום זה מיסודו של רבי חיים מוולוז'ין.

בזמנו של רבי חיים מוולוז'ין התחילה תקופת ההשכלה, והרבה יהודים התרחקו מהיהדות והיו שולחים את הילדים שלהם ללמוד ביחד עם הגויים, וכאשר ראה כך רבי חיים מיד הלך וייסד את הישיבה הגדולה ביותר בכל אירופה ישיבת וולוז'ין.

במקום שהילד ילך לעבוד שיבוא לישיבה ללמוד תורה

רבי חיים מוולוז'ין היה מסתובב בכפרים ובעיירות והיה מחפש בכל בתי היהודים למי יש בן שהוא עילוי בחכמה, והיה משכנע את ההורים במקום שהילד ילך לעבוד שיבוא לישיבה ללמוד תורה, ובאו לישיבה כל הנערים העילויים ביותר, ומכל התלמידים בישיבת רבי חיים מוולוז'ין יצאו גדולי הצדיקים וגדולי

והביא אותו אל נפוליון, ושאל נפוליון את רבי חיים האם אני יצליח במלחמה נגד רוסיה או לא?

התחילו לנסוע אחרי זמן קצר העגלה התהפכה

ענה לו רבי חיים אני יספר לך מעשה שהיה, מלך קנה עגלה חדשה ואמר לעבדים שלו תקנו לי את הסוסים המובחרים ביותר, הלכו העבדים וכל מקום שאלו מה הסוס הטוב והחזק ביותר, ואותו הם קנו, והלכו לעוד מקום ושאלו מה הסוס הטוב ביותר, הטוב והחזק ביותר, ואותו הם קנו, וכך קנו ארבעה סוסים וחיברו אותם לעגלה, והמלך עלה על המרכבה והתחילו לנסוע, אחרי זמן קצר העגלה התהפכה ופתאום המלך רואה איזה עגלון עני עם ארבעה סוסים שנראים חלשים מאוד נוסע על מי מנחות קרא לו המלך אמר לו תגידי לי, למה העגלה שלי התהפכה ושלך לא, הרי לי יש סוסים חזקים מאוד, אמר העגלון אדוני המלך אני יגלה לך אתה יש לך ארבעה סוסים חזקים, אבל כל סוס בא ממקום אחר, וכל סוס מושך לכיוון אחר לכן העגלה התהפכה, אבל אני יש לי ארבעה סוסים חלשים, אבל כל ארבעה סוסים האלו הם כולם אחים, והם גדלו ביחד, ושאני מצליף בסוס אחד כל הסוסים מושכים לאותו כיוון,

אמר רבי חיים מוולוז'ין לנפוליון גם אתה תדע לך יש לך צבא חזק מאוד אבל הצבא שלך הוא מורכב מכל מיני

תשעה שזה שני סוסים, סך הכל שבע עשרה סוסים. ואת הסוס השמונה עשרה אני מחזיר לך אותו בחזרה מתנה, וכשראו כולם את פיקחותו של רבי חיים מיד באו כל החכמים ואמרו לאבא שלו יש לך בן כל כך פיקח חבל שהוא ייצא לעבוד, תשלח אותו ללמוד תורה, ושלח אותו האבא שלו ללמוד תורה אצל רבי אליהו מוילנא "הגאון מוילנא", ובמשך עשרות שנים ישב רבי חיים ולמד תורה מפי הגאון מוילנא עד שנעשה לגדול הדור ויסד והקים את ישיבת וולוז'ין.

נפוליון רוצה לפגוש את ר' חיים מולאז'ין

מסופר כאשר נפוליון הגיע להילחם ברוסיה, סיפרו לנפוליון שיש איזה יהודי צדיק וקדוש שקוראים לו רבי חיים מהעיר וולוז'ין והוא איש אלוקים קדוש, ושלח נפוליון את החיילים שלו לוולוז'ין, וכל העיר ברחה בגלל המלחמה, אבל רבי חיים נשאר בישיבה ולמד תורה, ונכנס לישיבה אחד החיילים של נפוליון ומצא את רבי חיים מוולוז'ין שהיה יושב בקצה של בית המדרש ולומד תורה לאור הנהר, הוא ניגש אליו ואמר לו אמרו לנו שיש בעיר הזאת איזה יהודי צדיק גדול שיודע לגלות עתידות וקוראים לו רבי חיים מוולוז'ין האם אתה מכיר אותו? מיד אמר לו רבי חיים אני הוא, אבל מה שאמרו לך שהוא יודע לגלות עתידות זה שקר כי אני לא יודע. אמר לו, נפוליון רוצה לפגוש אותך, לקח את רבי חיים מוולוז'ין

והבין רבי חיים שמן השמים שלחו לו את אליהו הנביא כדי שיוכל לברך.

כמה מחמירים בשמים בענין של גזל

סיפר רבי חיים מוולוז'ין שהיה תלמיד אחד בישיבה שהיה חולה וחזר לבית שלו ובדרך חזר נכנס לאכסניה אחת לישון ובבוקר שהיה צריך לשלם היה חסר שבע פרוטות, ואמר לבעל הבית שהוא ישלח לו בעוד כמה ימים שבע פרוטות, וכאשר הגיע לבית מסר לאחד החברים שלו שבע פרוטות וביקש ממנו שבדרך חזר יחזיר אותם לבעל האכסניה, ואותו תלמיד נפטר ואותו חבר שכח מזה ולא שילם, ולילה אחד היה יושב רבי חיים ולומד ופתאום נגלה לו אותו תלמיד ואמר לו, רבי נתנו לי רשות לרדת לעולם הזה להתגלות אליך ולומר שאני שילמתי לחבר שלי שבע פרוטות והוא לא החזיר לבעל האכסניה והשטן עומד ולא נותן לי להיכנס לגן עדן עד שישלמו שבע פרוטות לבעל האכסניה, ובבוקר קרא רבי חיים לבחור שאותו חולה מסר לו הכסף, וא"ל כן רבי שכחתי לשלם, אמר רבי חיים תיראו כמה מחמירים בשמים בענין של גזל.

בזכות שהחזקתי לימוד תורה אני זוכה ללמוד תורה

סיפר רבי חיים שפעם אחת הוא ישב ולמד תורה והיה לו שאלה בגמרא שלא מצא עליה תשובה, ובאמצע הלימוד הוא נרדם ובחלום בא יהודי שהיה סוחר גדול והיה תורם הרבה מאוד צדקה לישיבה

מדינות מצרפת, מאוסטריה, מספרד, וכל אחד מושך לכיוון אחר, אבל הרוסים הם יותר חלשים אבל כולם מושכים לאותו, לכן לא תצליח לנצח אותם ובסוף נפוליון לא שמע לרבי חיים ונלחם ברוסיה ושם הוא קיבל מפלה גדולה מאוד, רואים אנו את החכמה של הצדיקים שהיו יכולים להבחין בכל דבר ובכל חכמה שיש בעולם הזה וכל זה מכח התורה הקדושה.

מן השמים שלחו לו את אליהו הנביא כדי שיוכל לברך

מסופר על רבי חיים מוולוז'ין שהיה נוהג שלא היה אומר ברכה אלא אם כן יש מישהו שיענה אמן על אותה ברכה, כי כתוב בזוהר הקדוש שיהודי אומר ברכה ולא ענו עליה אמן הרי היא כמו אגרת שלא פתחו אותה ונשארה סגורה, ומסופר לילה אחד רבי חיים היה יושב ולומד תורה והיה צמא מאוד, אבל כל התלמידים כבר ישנים ואין מי שיענה אמן, ובאמצע הלימוד נכנס אחד התלמידים לרבי חיים ואמר לו רבי יש לי שאלה בגמרא, אמר לו רבי חיים רגע אחד לקח את הכוס מים וברך שהכל והתלמיד ענה אמן, ושאל את שאלתו, ובבוקר שפגש רבי חיים את אותו תלמיד, אמר לו אני מודה לך שבאת אצלי בלילה כי הייתי צמא מאוד ולא היה מי שיענה אמן, ואתה בדיוק הגעתה ובזכותך שתיתי מים, אמר אותו תלמיד, רבי אני לא הייתי בעיר, ורק עכשיו הגעת, ולא באתי אליך בלילה,

לבאר לי את הגמרא? אמר לו, כן רבי, אבל בזכות שהחזקתי לימוד תורה אני זוכה ללמוד תורה מפּי הקב"ה לכן ידעתי ליישב לך את השאלה מהגמרא.

והסביר לרבי חיים את הגמרא ופתר לו השאלה, ושאל אותו רבי חיים בחלום הרי כאשר היית חי לא למדת תורה, אלא היית עסוק במסחר כל היום ומניין ידעת

המעלה הגדולה של לימוד תורה

שמת"י, הקב"ה כרת ברית עם אבותינו שעם ישראל ילמדו תורה, ואמר הקב"ה אם לא תלמדו תורה לא הייתי בורא את העולם, הדבר שנותן כח לכל הבריאה כולה זה לימוד תורה, ואפילו יהודי אחד שיושב ולומד תורה או קורא פרק תהלים אחד הוא מוריד ברכה לעולם.

רבי חיים מוולוז'ין חיבר כמה ספרים, אבל הספר המפורסם ביותר שחיבר הוא ספר נפש החיים ששם הוא מדבר על המעלה הגדולה של לימוד תורה, ושם הוא כותב שלימוד התורה הוא האמצעי היחידי איך להידבק בבורא עולם.

אם יהיה רגע אחד בעולם פנוי מלימוד תורה מיד העולם נחרב

כותב רבי חיים בספרו נפש החיים הקב"ה פיזר את היהודים בכל העולם, והקב"ה ברא את העולם בצורה כזאת שבמקום אחד לילה במקום שני בעולם יום, וכשכאן יום, במקום אחר לילה, ולמה עשה כך הקב"ה? כי אם יהיה רגע אחד בעולם פנוי מלימוד תורה מיד העולם נחרב מיד העולם חוזר לתוהו ובוהו, ולכן כשכאן לילה במקום אחר, בעולם יום ויושבים שם יהודים ולומדים תורה וכששם לילה כאן יום, ויושבים ולומדים תורה.

בכח הלימוד תורה שהוא לומד הוא יכול להציל את אותו יהודי שנמצא בסכנה

עוד כותב רבי חיים מוולוז'ין אם יהודי נמצא בסכנה בקצה אחד של העולם, ויהודי אחר בקצה השני של העולם לומד תורה, בכח הלימוד תורה שהוא לומד הוא יכול להציל את אותו יהודי שנמצא בסכנה בקצה השני של העולם "כי כל ישראל ערבים זה לזה" (שבועות לט א), כל עם ישראל הנשמות שלהם הם קשורים אחד לשני.

קיום העולם הוא בזכות התורה

סוד קיום העולם הוא רק בזכות לימוד התורה ועל ידי לימוד תורה הוא מקיים כל העולמות והאמת בלתי שום ספק כלל

לימוד תורה נותן כח לכל הבריאה כולה

כך כתוב בפסוק (ירמיהו לג כה), "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא

שאים היה העולם כולו מקצה עד קצה וההתבוננות שלנו בתורה, "ברגע היו פנוי ח"ו אף רגע אחת ממש מהעסק נחרבים כל העולמות עליו".

סגולת לכל הישועות להאמין שאין עוד מלבד בורא העולם

היותו נבדל מאלוקים. אבל מי ש'אלוקיו בקרבו' לא יגע בו רע כל עיקר".

ממשיך הרמב"ם ומתייחס לפרק צ"א בתהלים, המכונה "שיר של פגעים", ומסביר כי מי שדבוק באלוקיו נשמר מכל דבר רע. כה דבריו: "התבונן בשיר של פגעים, שהוא מספר ההשגחה ההיא הגדולה והמחסה והשמירה מכל הרעות הגופניות... (שלא יגיע לאדם) לא מה שהוא נמשך מהם אחר טבע המציאות, ולא מה שהוא מהם מצער האדם, ואמר: 'כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות, באברתו ייסך לך ותחת כנפיו תחסה, צנה וסוחרה אמיתו, לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם מדבר באופל הלוח מקטב ישוד צהרים".

הסיבה לשמירתו של האדם מובאת בהמשך הפסוק: "כי בי חשק - ואפלטוהו, אשגבהו - כי ידע שמי". ממשיך הרמב"ם ואומר: "השמירה באיש הזה היא בעבור שידעני וחשק בי אחר כן".

יכול לבטל כל גזירה שבעולם

יש כח אפילו ליהודי פשוט לעשות ניסים ונפלאות שיחשוב במחשבה שלו

יש סגולה מפורסמת מאוד שכותב אותה רבי חיים מוולוז'ין ובסגולה הזאת אלפים ראו ניסים ונפלאות, וכך רבי חיים מוולוז'ין בספרו נפש החיים (שער ג פרק יב) "ובאמת הוא עניין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינים ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו בו רושם כלל, כשהאדם מקבל בלבו לאמר: "הלא ה' הוא האלוקים האמיתי", "ואין עוד מלבדו יתברך שום כוח בעולם וכל העולמות כלל", והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתברך שמו, ומבטל בליבו ביטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כוח ורצון בעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא - כן יספיק הוא יתברך בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל".

מי שדבוק באלוקיו נשמר מכל דבר רע

וכן כותב רבינו הרמב"ם (מורה הנבוכים חלק ג פרק נא) וז"ל "הנה התבאר לך, כי הסיבה בהיות איש מבני אדם מופקר למקרה, ויהיה מזומן לאכול כבהמות, הוא

לחם, מספרת הגמרא באה אחת משכנותיה שידעה שאין לה כלום, מה לאפות, ולבשל, ואמרה אני ילך לראות מה העשן הזה שיוצא מן התנור הלכה ודפקה בדלת ונעשה נס והתנור התמלא בלחמים.

אמרה השכנה לאשתו של רבי חנינא בן דוסא אני מריחה ריח של שרוף מהר לכי ותוציאי את הלחם שלא ישרף, אמרה לה אני הולכת להוציא הלחם וכשבאה מצאה את התנור מלא בלחמים.

הנר היה דולק כל השבת כולה

ומספרת הגמרא (שם) פעם אחת בערב שבת ראה רבי חנינא בן דוסא את בתו יושבת ועצובה שאל אותה מדוע את עצובה? אמרה לו לפי שרציני שרציני להדליק נרות שבת וחשבתי שיש שמן ובסוף התגלה שאין שמן אלא רק חומץ ואין לי איך להדליק נרות שבת? אמר רבי חנינא בן דוסא מי שאמר לשמן שידלק יאמר לחומץ שידלק והיה דולק הנר כל השבת כולה עד מוצ"ש והדליקו ממנו נר להבדלה.

אין מושג בעולם שיהיה איזה כח מבלתי הקב"ה אלא כל הבריאה כולה משועבדת לקב"ה, והקב"ה קובע בכל שניה ושניה את כל הבריאה כולה, וברגע אחד הקב"ה יכול לשנות את הטבע ולתת לך פרנסה ובריאות וישועה בכל מה שתבקש ובתנאי אחד שתכניס לתוך המחשבה שלך ש"אין עוד מלבדו" אין כח בעולם חוץ מהקב"ה.

ש"אין עוד מלבדו" - חוץ מהקב"ה אין שום כח בעולם כלל, כי הקב"ה מהווה בכל רגע את כל הבריאה כולה, הקב"ה הטביע טבע בבריאה ויש בכוחו לשנות את טבע הבריאה, הקב"ה הוא מחייה את העולם, וחוץ מבורא עולם אין שום דבר וגם אם יש לאדם בעיה גדולה בפרנסה שכל החכמים אומרים שאין פתרון, וגם אם ח"ו יש לאדם בעיה בבריאות וכל הרופאים הגדולים אומרים אין פתרון, תדע לך יש לך כח לשנות את הטבע ולהפוך הכל לטובה על ידי שיחשוב בלב שלם ש"אין עוד מלבדו", ויצר הרע מכניס לאדם מחשבה איזה פקפוק באמונה ואם יהודי מגיע לדרגה ש"אין עוד מלבדו" בהחלטיות גמורה ואמיתית יכול לבטל כל גזירה שבעולם, וזה היה סוד כוחם של כל הצדיקים בעולם כיון שמשעבד כל מחשבתו רק לו יתברך ואצלו יתברך הכל שווה כל רגע לפעול לפי הטבע שברא או היפוך הטבע.

סוד כוחו של רבי חנינא בן דוסא

ואומר רבי חיים שזה היה סוד כוחו של רבי חנינא בן דוסא, הגמרא במסכת תענית (כה א) מספרת רבי חנינא בן דוסא היה עני מרוד והיה אוכל מערב שבת לערב שבת חרובין, ומספרת הגמרא שבכל ערב שבת השכנות היו אופות לחם לשבת ואשתו של רבי חנינא בן דוסא לא הייתה אופה לחם, ומכיוון שלא רצתה להתבייש מפני שכנותיה הייתה מניחה בתנור עצים כדי שיעלה עשן ויראה שגם היא אופה

באדם "נקבים נקבים חלולים חלולים", ומשיגיח אתה עליהם "שלא יסתם אחד מהם או יפתח אחד מהם".

להודות להקב"ה על כך פרט ופרט

זוהי הסיבה שאנשי כנסת הגדולה ניסחו לנו להודות לקב"ה על כך פרט ופרט על ניסי ה' עמנו: על שכלנו - "הנותן לשכוי בינה", על ראית עינינו - "פוקח עורים", על תזוזת אברינו - "מתיר אסורים", על העמדת קומתנו - "זוקף כפופים", על החלפת כוחותינו - "הנותן ליעף כוח", על הפלת תנומה על עינינו - "המפיל חבלי שינה", על הסרת שנה מעינינו - "המעביר חבלי שנה"... לומר לך, שכל פרט ופרט מתזוזת אברינו וצרכי חיינו מושגחים ביד ה', ועלינו להודות לו. עלינו להודות על כל כוס מים, על כל פרי, על כל ירק, על כל חתיכת לחם, לברכו בשם ומלכות ולהודות לו בפה מלא, שכן למדונו אנשי כנסת הגדולה כל מה שמקבל האדם ועד כוס המים זהו בהשגחה פרטית ועליו להודות לה' על כך.

כדי שהאמונה תשתרש

אנחנו בכל שבת קוראים בפרשת השבוע וכך כל שנה מחדש ושוב פעם קוראים בפרשת בראשית על אדם הראשון, ואחר כך על נח, ועל דור המבול, ועל אברהם אבינו, ועל יצחק, ועל יעקב, ועל יוסף הצדיק ואחיו, ועל גלות בני ישראל במצרים, ועל בני ישראל שהלכו

הקב"ה יכול להפוך את כל העולם שיאהבו אותך ויקנו רק ממך ויעשו רק אתך מסחר וגם להיפך ברגע אחד בורא עולם יכול לשנות שכל העולם יהיו כנגדו ולא יצליח בשום דבר שיעשה.

אתה מסתכל על הקב"ה

אתה רואה שבא עליך איזה בעיה, אתה לא מסתכל על הבעיה, אלא אתה מסתכל על הקב"ה שהוא פועל כל המעשים וממנו הכל ובלעדיו אין שום דבר.

אם אתה מסתכל בדרך הטבע הקב"ה יתנהג איתך בדרך הטבע, ולכן אם בא עליך איזה בעיה ואתה מסתכל עליה בדרך הטבע הקב"ה מתנהג איתך בדרך הטבע, אבל אם גם שאתה רואה איזה בעיה שבא עליך אבל אתה לא מסתכל על הבעיה בדרך הטבע אלא אתה רואה מולך רק את בורא עולם שהכל ממנו בלבד בכח המחשבה הזו אתה יכול לבטל ולפעול ניסים והיפוך הטבע.

גלוי וידוע לפני כסא כבודך

בספר "שערי אמונה וביטחון" מובא בשם הגר"א מדוע דווקא בברכת "אשר יצר" אנו אומרים "גלוי וידוע לפני כסא כבודך" ולא בשום ברכה אחרת? התשובה היא: כמה שהקדוש ברוך הוא עליון ונשגב - השגחתו על האדם עד צרכיו השפלים של גופו, ולכן אומרים: "גלוי וידוע לפני כסא כבודך" - אף שאתה מרומם ונעלה - ראייתך וידיעתך משפלת לראות שיש

חזקה ש"אין עוד מלבדו", אין כח בעולם חוץ מבורא עולם, ואם הקב"ה רוצה אז אפילו מים פשוטים יכולים לרפאות כמו מי שלוקח את התרופה הכי טובה בעולם, ומכח האמונה החזקה שהייתה לצדיק היה מכניס את האמונה הזאת בתוך המים ובכך היה מרפא חולים.

אין לו אמונת חכמים

מסופר שהיה יהודי אחד שלא זכה להיפקד במשך שנים רבות בזרע של קיימא ונסע עם אשתו ונכנס הבעל לצדיק הבבא סאלי וסיפר לצדיק שהוא נשוי כבר שנים רבות ועדיין לא זכה להיפקד בזרע של קיימא והצדיק לקח בקבוק של מים ובירך עליו ונתן ליהודי והיהודי הוציא שטר של מאה לירות והניח על השולחן של הצדיק, וכשיצא אשתו שאלה אותו מה נתן לך הצדיק, וסיפר לה שהביא לו בקבוק מים, ושאלה אותו אשתו ומה נתת לצדיק אמר נתתי שטר של מאה לירות, אמרה לו בעבור מים מהברז שילמת מאה לירות? ובעוד שהיו מדברים נכנס יהודי אחר לבבא סאלי וביקש ברכה לזש"ק קרא הצדיק לשמש ואמר, יש יהודי שנמצא בתחנת אוטובוס ונתתי לו בקבוק מים, אבל הבקבוק מים לא יעזור לו כי אין לו אמונת חכמים, לך ותחזיר לו השטר של מאה לירות, ותקח את הבקבוק מים חזרה, והגיע השמש ובדיוק הגיע האוטובוס והיהודי ואשתו רצו לעלות, ואמר להם שהצדיק ביקש את הבקבוק מים חזרה ואין מה להתווכח, והחזיר

במדבר במשך ארבעים שנה וכו', וכל שבת קוראים שוב פעם מחדש, וכל זה כדי לחזור עוד פעם ועוד פעם לתוך הלב כדי שהאמונה ש"אין עוד מלבדו" תשתרש בתוך הלב חזק מאוד.

הבן איש חי אומר על הפסוק שאמר דוד המלך בתהלים (ק"ח כג) "מאת ה' הייתה זאת היא נפלאת בעינינו". הכוונה אם תראה נס גדול שהוא היפך הטבע, דע שמצד ה' יתברך אינו פלא אלא כדבר הווה ורגיל ורק בעינינו הוא לפלא.

האמונה תקועה חזק בלב

מובא בשם רבינו הקדוש הבעל שם טוב אם הייתה האמונה תקועה חזק בלב של יהודי כל הזמן בלי הפסק לא היה נצרך לשום רפואה או לשום חסד אלא היה רואה ניסים ונפלאות בכל דבר.

להושיע בכח אמונה פשוטה

כל הניסים שפעל מו"ר זקננו הקדוש הבבא סאלי היה על ידי שהיה מחדיר את האמונה התמימה ביהודי שהיה עומד לפניו ומצפה לישועה וכמה פעמים אמר בבא סאלי אני לא יכול להושיע אותו כי הוא לא בא באמונה שלימה אלא בא רק כדי לנסות אותי, אבל אין לו אמונה אמיתית לכן אני לא יכול להושיע אותו כי בכח אמונה פשוטה בהקב"ה להינצל מכל גזירה שיש בעולם.

מה היה הכח של המים של הבבא סאלי, הבבא סאלי היה לו אמונה כל כך

אצלם לא היה הבדל כלל בין טבע הבריאה לנס מעל הטבע.

דרגת האמונה והבטחון

כך גם רבי יהודה בר אלעאי עני מרוד שאפילו בגד לא היה לו ללכת לבית המדרש, יכול היה להרים את המחצלת, ולהיות בטוח שהשליח יראה שם דיגרי זהב. כיוון שבדרגת בטחונו בטוח היה שה' עמו - יעשה לו נס (נדרים מט ב). בדרגת האמונה והבטחון שלהם זה אפילו לא נחשב הסתמכות על הנס, מכיוון שברור היה להם ש"אין עוד מלבדו". בהתעלות כזו בבטחון הכל מגיע בלי קשר לטבע ונס.

"אין עוד מלבדו" כל מה שמבקש מהקב"ה יקבל

ומסופר על רבי חיים מוולוז'ין שפעם אחת ישב בשעה מאוחרת מאוד בלילה ודיבר עם התלמידים על מידת הביטחון בהקב"ה שמתי שיהודי בוטח בהקב"ה בלב שלם בשיא השלימות כל מה שיבקש יקבל כל מה שהתפלל תפילתו תענה, וראה רבי חיים את אחד התלמידים שהוא מחייך קצת, הבין רבי חיים שאותו תלמיד לא מאמין כל כך לדבריו, מיד אמר רבי חיים אני מאמין ובוטח בהקב"ה בלב שלם ש"אין עוד מלבדו ואין כח בעולם חוץ מבורא עולם ואני מאמין שהקב"ה יזמן לי עכשיו שעון מזהב", ששמע אותו תלמיד את דבריו של רבי חיים המשיך לחייך, ואמר שעון זה דבר שאין כמעט

השמש את הבקבוק מים לצדיק ומסר אותו הבבא סאלי ליהודי השני שנכנס וא"ל בזכות אלו תיוושע, וכך היה אחרי זמן קצר אשתו של אותו יהודי נפקדה בבן זכר.

הטעם שצדיקים היו עושים ניסים ולא חוששים שינקו להם מזכויותיהם

הבן איש חי שואל הרי אמרו חז"ל לעולם לא יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואם תמצוי לומר עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו, ואם כן מדוע הצדיקים היו עושים כל הזמן ניסים מעל הטבע הרי מי שעושים לו נס מנכין לו מזכויותיו?

אלא מבאר הבן איש חי שני סוגים של בני אדם, יש אדם שמתי שנעשה לו נס הוא מתפעל התפעלות גדולה מאוד מכיוון שלא רגיל לראות טבע שהוא היפך מן הטבע, אדם כזה אם עושים לו נס מנכין לו מהזכויות שלו, אבל אצל הצדיקים לא היה אצלם הבדל כלל בין נס לטבע, וידעו שגם הטבע זה נס ואין טבע בעולם כלל, אלא יש דברים שהקב"ה נתן להם תפקיד קבוע בבריאה כמו שהשמש תזרח בבוקר ותשקע בערב, כמ"ש (בברכת הלבנה) "חק וזמן נתן להם שלא ישנו תפקידם", וכן שזורעים גרעין באדמה שיצא ממנו פירות, יש דברים שאין להם דבר קבוע, ולכן הצדיקים מכיוון שאצלם הם הרגישו שמי שאמר לשמן שידלוק הוא יאמר לחומץ שידלק, לכן

אז השעון יהיה מתנה לרבי העיקר שהחברים שלי לא יגנבו לי את השעון, אמר להם רבי חיים לתלמידים שלו אתם רואים מתי שיהודי מאמין ובוטח בהקב"ה בשיא השלימות ויודע ש"אין עוד מלבדו" כל מה שמבקש מהקב"ה יקבל.

אילו לא ראית לא האמנת

הגמרא (כ"ב עה א) מספרת פעם דרש רבי יוחנן עתיד הקב"ה להעמיד בביאת המשיח אבנים טובות ומרגליות בשערי ירושלים, בגודל שלושים אמה על שלושים אמה, שמע אחד התלמידים את דברי ר' יוחנן ולגלג על דבריו שהיה נראה בעיניו כדבר לא הגיוני, יום אחד אותו תלמיד הפליג בספינה ופתאום ראה מלאכי השרת שמנסרים אבנים טובות שאל אותם לשם מה זה? אמרו לו עתיד הקב"ה להעמיד אבנים טובות אלו בשערי ירושלים, חזר לישיבה ואמר לר' יוחנן מה שאמר הרב ראיתי בעיני, אמר לו רבי יוחנן ואילו לא ראית לא האמנת, אם כך יש לך חסרון באמונה בבורא עולם כי אצל בורא עולם אין הבדל בין טבע לנס הכל נס, נתן בו רבי יוחנן עיניו ונעשה גל עצמות.

בנמצא, ושעון מזהב בכלל זה דבר נדיר מאוד בזמנם לפני מאתיים שנה, והמשיך רבי חיים לחזק את התלמידים בביטחון בבורא עולם ואותו זמן התחילה מלחמת העולם הראשונה ופתאום נכנס לבית המדרש חייל רוסי גוי ומניח על השולחן של רבי חיים שעון מזהב ואומר לו, רבי זה בשבילך, שאל אותו רבי חיים מי אתה ומהיכן באת? אמר לו החייל אבא שלי עשיר גדול ואבא שלי לא רצה שיגייסו אותי לצבא אז הוא הלך לפקיד ונתן לו שוחד ושילם הרבה מאוד כסף שלא יגייסו אותי לצבא, ואמר הפקיד לאבא שלי שהבן שלך יבוא רק ימלא כמה טפסים ונשחרר אותו ובאתי למלאות את הטפסים וידעתי שאני מיד חוזר לבית אז באתי עם השעון זהב שהיה לי והפקיד טעה ובמקום לשחרר אותי הוא חתם לשחרר חייל אחר ואותי גייסו לצבא, ובינתיים אני בצבא והחיילים כל הזמן מנסים לגנוב את השעון זהב שלי ולכן שראיתי אור בבית המדרש אמרתי אני יתן את השעון זהב לרבי והוא ישמור לי על השעון אם אני יחזור מן המלחמה, הרבי הוא אדם נאמן הוא יחזיר לי בחזרה את השעון, ואם אני לא יחזור

רבי יוסף מסלוצק

עד שיום אחד עבר ליד איזה בית ושמע את האבא צועק על בנו וכי אתה רוצה להיות כמו יוסל'ה שהוא מופרע, כאשר

מסופר על רבי יוסף מסלוצק כאשר היה ילד קטן היה מופרע, והיה מזיק מאוד לבריות, ולא היה מקשיב לאף אדם

לקח את האבא שלו ושרף את החנות ואת הבית, העיקר שיוסל'ה יפסיק ללמוד תורה כי אין לך דבר בעולם שמשחק את השטן ומבריא אותו כמו לימוד תורה.

האלמנה לא הייתה מעוניינת שבנה יתחתן

בישיבתו של רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל למד בחור כליל המעלות, שרבי חיים רצה אותו כחתן לבתו. באחד הימים הגיעה אמו של הבחור, האלמנה, לישיבה, כדי להתעניין אודות מצבו של בנה. היא פנתה לרבנית ובקשה ממנה לשאול את בעלה, ראש הישיבה, ולהודיע לה את תשובתו. כעבור מספר דקות שבה הרבנית והודיעה לאלמנה כי ראש הישיבה משבח מאוד את בנה, עד כדי כך שהוא מעוניין בו לחתן! האלמנה לא הייתה מעוניינת שבנה יתחתן, וסירבה בכל תוקף להצעת השידוך.

כשיצאה מוולוז'ין נשבר גלגל העגלה בה נסעה, ובעל העגלה נאלץ לעמול קשה כדי לתקנו. לאחר נסיעה קצרה נוספת, נשבר החלק המחבר בין הסוס לבין העגלה ושוב נאלץ בעל העגלה לעמול זמן רב כדי לתקנו. כעבור נסיעה קצרה נוספת - הסוס מת! האשה תפסה מה קורה כאן. היא בקשה מהעגלון לקנות סוס חדש ולשוב לוולוז'ין. נכנסה לחדרו של רבי חיים דפקה על השלחן ואמרה: "רבה! האם זו חכמה ללכת בכח?"

רבי חיים לא הבין על מה היא מדברת, והיא ספרה לו על כל הקורות אותם

שמע יוסל'ה את הדברים האלו הוא הזדעזע, ובא לאבא שלו ואמר לו אבא אני רוצה לנסוע לוולוז'ין, לישיבה של רבי חיים מוולוז'ין, והאבא ניסה לשכנע אותו שהישיבה של רבי חיים זה רק לבחורים שהם גדולים מאוד בתורה, ויוסל'ה לא הסכים לשמוע וארז את חפציו והגיע לישיבה ואמר לרבי חיים אני רוצה ללמוד בישיבה, א"ל כמה מסכתות כבר למדת, א"ל שום דבר, אבל אני רוצה מאוד ללמוד תורה, וראה רבי חיים כמה רצון יש לו הכניס אותו לישיבה וגדל ולמד תורה עד שנעשה העילוי של הישיבה.

העיקר שיוסל'ה יפסיק ללמוד תורה

ואחרי כמה שנים אבא שלו שולחת מכתב יוסל'ה תחזור לבית, כי החנות של אבא נשרפה וקשה לו מאוד הפרנסה ותבוא לעזור לו, ורבי חיים לקח את המכתב וקרע אותו, ואחר עוד כמה שנים אבא שולחת מכתב יוסל'ה אבא נפטר מרוב צער על הפרנסה תחזור לבית לפרנס אותנו, ושוב פעם רבי חיים לקח את המכתב וקרע אותו, ואחרי עוד כמה זמן האבא שולחת מכתב הייתה שריפה והבית שלנו עלה באש תחזור לבית כי אין לנו קורת גג, ורבי חיים לוקח את המכתב וקורע אותו, ואחרי כמה שנים באו אנשי העיר סלוצק וביקשו רב לעיר שלהם ובחר רבי חיים ברבי יוסל'ה, וזה היה רבי יוסל'ה מסלוצק שהיה אחד מגדולי הצדיקים שהיו לעם ישראל אחרי רבי חיים מוולוז'ין, ואמר רבי חיים שהשטן

מששבה לוולוז'ין שאלה הרבנית את בעלה: "כיצד ידעת שהאשה תסכים לשידוך, לאחר שרק לפני תקופה קצרה כה התנגדה לו? האם קבלת איזושהי ידיעה על כך שהיא שינתה את דעתה?" נענה רבי חיים ואמר לה: "לא הייתה לי כל ידיעה על כך שהיא מסכימה לשידוך. אלא שהתנא באבות (ב, ד) אומר: 'בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך', אני, אמנם, רציתי את השידוך אבל משראיתי את התנגדותה הנחרצת של האמא, הבנתי שאין הפשט שהיא לא רוצה את השידוך, אלא שהקב"ה לא רוצה בו. ביטלתי, אפוא, את רצוני מפני רצונו של הקב"ה וסילקתי עצמי מהשידוך.

מה קורה אז? ידעתי כי כעת קורה חלקו השני של מאמר חז"ל! אחרי שהקב"ה ראה שביטלתי את רצוני מפני רצונו, הוא ביטל את רצון אחרים, כלומר את רצון האמא - מפני רצוני, וכעת היא רוצה את השידוך. והרי לפנינו לימוד נפלא: לפעמים, אדם רוצה ורוצה, רוצה ורוצה, ורואה שלא הולך לו... דע לך! הסיבה האמיתית היא, שמן השמים לא רוצים! ואם כך, שומה עליך לבטל את רצונותיך מפני רצונות שמים. משכך תעשה - מן השמים יבטלו רצון אחרים מפני רצונך.

גם במזון הגשמי טמון בו רוחניות

כתוב בתורה (דברים ח א) "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". וכתב רבי חיים מוולוז'ין

בדרך, "וכל זאת" אמרה האלמנה, "בגלל הקפיידא של הרב'ה על כך שסירבתי להצעת השידוך שהציע לי". נענה רבי חיים ואמר לה: "חס ושלום! אין לי כל קפיידא עליך! אם את לא רוצה את השידוך - גם אני איני רוצה בו! סעי לביתך, לחיים ולשלום, ויהי רצון שלא תארע לך שום תקלה בדרך".

האשה השתכנעה שאין לו כל קפיידא עליה ויצאה לדרכה, הביתה. כעבור תקופה לא ארוכה, אומר ר' חיים לרבנית: "סעי לאותה אלמנה, ותאמרי לה כי אנו מעוניינים מאד בשידוך הזה. ואם היא תסכים - את יכולה 'לגמור' את השידוך גם בלעדי.

הרבנית, אשה כשרה העושה רצון בעלה, נסעה לאמו של הבחור, וזאת למרות שלא הבינה מה פתאום היא תרצה בשידוך, לאחר שאך לפני זמן קצר סרבה בכל תוקף. משהגיעה לביתה של האלמנה, החלה לדבר עמה סחור סחור, ופחדה לדבר באופן ישיר על ענין השידוך, אלא שבתוך כדי הדברים השחילה ואמרה כי ראש הישיבה מאד מעוניין בבנה, כחתן לבתו. לתדהמתה הרבה השיבה האשה: "הו, איזה אושר זה בשבילי! איזה אושר זה בשביל בני! לזכות להשתדך עם בת כה חשובה! בודאי גם אני וגם בני מסכימים לשידוך.

תוך דקות ספורות שתו הנשים "לחיים". רבי חיים, הלא, נתן את הסכמתו לגמור את השידוך גם בלעדי.

קדושה, ומצד הקדושה ההיא הנפש שביעה.

וכי הנשמה בת אכילה היא

ודבר זה כותב השל"ה, מצאתי יותר מבואר בשם האריז"ל שפי' הפסוק "כי לא על לחם לבדו יחיה האדם" וגו', כבר חקרו הפילוסופים לידע סיבת חיבור הנפש בגוף ע"י אכילה, וכי הנשמה בת אכילה היא, ולא עלתה בידם לידע הסיבה. אבל הרב ז"ל אמר אין לך דבר שאין בו צד קדושה, כמ"ש חז"ל "אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל למעלה המכה בו ואומר לו גדל", הכוונה כח ההשפעה הבאה מלמעלה. נמצא כל מאכל בעולם הוא מעורב בגוף ונפש, המאכל הנגלה הוא גוף, וקדושת ההשפעה מלמעלה שמכה בו לאמור גדל, זהו הנפש שלו.

לימוד תורה מכפר על כל העוונות

אמרו חכמים (ויק"ר כה א), אפילו אם נכשל אדם בעבירה שהתחייב עליה מיתה בידי שמים, יש הצלה לחייו אם ירבה בלימוד התורה.

כתבו הראשונים סדרי תעניות וסיגופים לבעלי תשובה, כיצד לשוב ולכפר על כל חטא ועוון. אולם כתבו האחרונים סדרי התעניות והסיגופים הללו נועדו למי שאין עמלו בתורה, אבל מי שתורתו אומנותו, ויראתו קודמת לחכמתו, עיקר כפרתו ותקנתו על ידי לימוד תורה בשקידה (ארי,

זצ"ל בספרו רוח חיים (פ"ג), בשם רבי חיים ויטאל זצ"ל: ידוע כאשר אדם לא אוכל כמה ימים, מת ונשמתו פורחת ממנו. לכא' צריך להבין מה לנשמה רוחנית ולמאכל גשמי, וכי הנשמה ניזונת מלחם גשמי, ודאי לא! א"כ מה פשר תופעה זו?

אלא, בשעה שברא הקב"ה את העולם אמר (בראשית א יא) "תוצא הארץ דשא", והוציאה הארץ דשא, וכן כל הבריאה כולה נבראה ע"י מאמר פיו של הקב"ה. וההבל הנוצר מפיו ית"ש נותן כח לדבר ומקיים אותו, ובהדר השגחתו ית', יעדר גם גשמיות הדבר, וכח זה המקיימו הוא רוחני. נמצא כי כל מאכל מורכב משני דברים, גשמי ורוחני, וזה כוונת חז"ל שאמרו אין לך כל עשב בקרקע שאין לו מלאך ברקיע שאומר לו גדל.

והנה כאשר אדם אוכל כל מאכל שהוא, גופו ניזון מגשמיות המאכל, והנשמה ניזונת מרוחניות המאכל הינו הכח המקיימו. וזה שאמר הכתוב "כי לא על הלחם לבדו", היינו גשמיותו יחיה האדם, אלא כי "על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

וכן כתב השל"ה הקדוש (שער האותיות) וז"ל: כתב הראשית חכמה האוכל מדברים המותרים ואכילתו לשם שמים, שורה רוח קדושה וטהרה, והנפש נהנית מהאכילה ההיא מצד הקדושה שבה. והיינו צדיק אוכל לשובע נפשו כי לפי פשוטו קשה, מהו לשובע נפשו הרי הנפש היא רוחנית אלא הענין שבאכילה עצמה יש בה צד

בראשית וכי הלומד מוסיף חיוניות אלוקית, אור ושפע אצילי בכל העולמות כולם וכו'.

נחזור ונציין את השערים הראשונים של ספרו "נפש החיים"

השער הראשון עוסק באדם, זה שנברא בצלם אלוקים וכשם שבורא עולם מבטא את שליטתו ואדונותו על כל היקום, כך האדם כולל בתוכו כל הכוחות האלה ויכול להשפיע לטובה או לרעה על היקום. הקשר בין האדם לבוראו הוא קשר ישיר ואינו זקוק למתווכים במעשיו הוא משפיע על היקומים השונים. ר' חיים תובע מאיתנו להיזהר ולדקדק במעשינו בדיוק כפי שהתורה נשמת העולם, מורה ומדריכה אותנו, וממילא ברור ונהיר את הצורך להגות בה יומם ולילה.

השער השני הוא התפילה. האם אין זו עזות מצח לפנות לקב"ה? רבי חיים מלמדנו שזה רצון הבורא שעבודת ה' תהא זו שבלב דהיינו התפילה. התפילה הינה אל יחידו של עולם, אנו קוראים אליו ישירות ולא למידותיו.

השער השלישי עוסק באלוקות. "האלוקים הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו". זהו מקור השם המקום. אזהרתו של רבי חיים היא שלא תהא יהירות בעבודת ה'. וכך הלאה ייסד דרך שורשית ועמוקה בעבודת ה'.

ספר חרדים סה, של"ה, באו"ה תקעא ב, נו"ב או"ח קמא לה, להלן ו, ז).

וכן כתב רבי חיים מוולוז'ין (נפש החיים ד, לא), העיסוק בתורה מכפר על כל העוונות, ובכללם גם העבירות החמורות שהקרבות אינם מכפרים עליהן. וכפי שאמרו חכמים (תדב"ר ה): "אדם שעבר עבירות הרבה וקנסו עליו מיתה... וחזר ועשה תשובה וקרא תורה נביאים וכתובים, ושנה משנה מדרש הלכות ואגדות, ושימש חכמים - אפילו נגזרו עליו מאה גזירות, הקב"ה מעבירן הימנו".

"הראנו ה' חסדיך וישעך תתן לנו"

רבש"ע אנחנו יודעים שהכל זה חסדים גם מה שנראה דין וגזירה זה רחמים, רק אנחנו מבקשים שנזכה לראות שהכל זה חסדים "הראנו ה' חסדיך".

קיום ושורש הכל העולם נברא בשביל התורה

בספרו הידוע "נפש החיים" (שער רביעי) מביע רבי חיים את דרכו האמונית כי לימוד התורה עדיף על כל דבר אחר בחייו של היהודי. ללימוד התורה עדיפות על תפילה, גמילות חסדים, ולעתים על הצלת נפשות. התורה היא דיבור אלוקי, אור כל העולמים, קיום ושורש הכל. העולם נברא בשביל התורה שעלתה במחשבה תחילה. רבי חיים ראה בלומד התורה כמי שנעשה שותף במעשה

מוסדות
התורה והחסד
בית מאיד

השיעור השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיד
רחוב העצמאות 39 דובע סיטי אשדוד

ביום שלישי כ"ד סיון
23/06/2022

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב:
058-4150707